

PREANGERBODE

OGHTEND- EN AVONDBLAD

Hoofredacteur: TH. E. STUFKENS

Waarn. Hoofredacteur: B. DAUM

Telefoon No. 211 en 195 (huis)

BETALINGSVOORWAARDEN

Abonnement per kwartaal f 7.50
Alle abonnements- en advertentiegeden zijn bij vooruitbetaling te voldoen

ADVERTENTIE - TARIEF

1 tot 5 regels f 2.50
elke regel meer f 0.35

ADMINISTRATIE ENUITGAVE
N. V. „DE PREANGERBODE“Bandoeng Groote Postweg 56 en 58
Telefoon No. 820

AVOND-EDITIE

EERSTE BLAD.

Dit nummer bestaat uit drie bladen.

„Oorlog“ in den Volksraad.

Het regeeringsantwoord omtrent „Oorlog“ vraagt weder eenige oogenblikken onze welwillende attentie, want daarin toch komen enomiteiten voor, die, mochten ze zonder meer door de Volksraadleden worden aanvaard, wel eens aanleiding zouden kunnen geven tot minder juist inzicht in verschillende zaken.

Het relaas omtrent de taak van de interdepartementale commissie kunnen we met een gerust hart onbesproken laten, daar komt toch geen spaan van terecht.

We hebben nu al meer dan honderd jaren lang allerlei commissies gehad en het eenige resultaat is altijd geweest, dat de boel daardoor hoe langer hoe beroerder werd. Zoo 'n commissie is het best te vergelijken bij het driekoppig monster, dat op het oogmerk te teugelen in handen heeft bij de Staatspoorwegen en we weten allen, hoe goed het werkt.

Voor de verdediging van Indië is nu eenmaal geld noodig, heel veel geld, en nu moet de commissie natuurlijk weder uitrekenen, hoe dat op een kopje zou kunnen, want onder B. wordt weer heel belangstellend geïnformeerd: „hoeveel bedragen de totaal-kosten“.

En aangezien het moederland nu eenmaal toch geen behoorlijk afdoend bedrag beschikbaar wil stellen (kijk maar eens wat er tegenwoordig met het Hollandsche leger gebeurt, hoeveel of daarvoor wordt uitgegeven, in vergelijking met de andere landen, o.a. België) doet de commissie veel verstandiger met het laatste gedeelte van punt b. alleen te beantwoorden met bijv. 20 miljard. Dan wordt ze onmiddellijk onder dankbetuiging ontbonden en behoeft ze geen verdere voorstellen te doen tegen beter weten in en als beloning krijgt ieder commissielid dan misschien nog wel een enkele reis naar Buitenzorg of Meerenberg, naar verkiezing.

Ook het medegedeelde omtrent handgeld, kleedingstelsel, onderbroeken, tricot-hemden en sokken, alsmede de voeding van de Indische militairen in de hospitalen, laten we rustig passeeren, overtuigd als we zijn, dat er voor de soldaten goed gezorgd wordt en dat het voor een massa verpleegden in de militaire hospitalen beter zou zijn, als ze gedurende hun geheele verblijf aldaar op water en brood gesteld werden; dan zouden deze hospitalen niet voortdurend volgepropt zijn met malengers, lijntrekkers en met lijders aan ziekten, die ze uitsluitend en alleen te danken hebben aan hun ongeregelde leven vol uitspatting. Voor al die laatste individuen moest bepaald worden, dat de tijd, in het militaire hospitaal doorgebracht, in mindering kwam van hun diensttijd.

Dan zou het aantal gauw verminderen en zou dit de verpleging der andere zieken ten goede komen.

Overigens zijn omtrent de voeding voorstellen in bewerking, dat betekent dus, dat we over eenige jaren de resultaten daarvan zullen deelachtig worden.

Al redeneerende komen we nu zoo zoetjes aan waar we zijn willen, aan de verandering der enomiteiten, aan de opsomming van de maatregelen, die genomen zullen worden om in het steeds aangroeiende tekort aan officieren zooveel mogelijk te voorzien.

Nu zou een ieder denken, dat bij het opstellen van die maatregelen men zou beginnen met te vertellen hoe men zich voorstelt om de aanvulling met beroepsofficieren te bewerkstelligen. Neen, eerst wordt medegedeeld, dat voorstellen aanhangig zijn gemaakt om de reserve-officieren van het Nederlandsche leger, die gedetacheerd zijn bij het Indische leger, in de gelegenheid te stellen hierbij over te gaan als beroepsofficier. Het lapmiddel bij uitnemendheid wordt dus in de eerste plaats genoemd, om een aanloopje te hebben en aan een vluchtig lezend Volksraadlid waarachtig nog de overtuiging te schenken, alsof dit wat zou helpen.

De voorstellen zijn aanhangig gemaakt en we zijn benieuwd, wat deze zullen inhouden en op welke manier men zich voorstelt de reserve-heeren, die genegen zijn om over te gaan, in de ranglijst op te nemen. Schuift men hen tusschen de beroepsofficieren in, dan worden deze op hoogst onbillijke en ongepaste wijze benadeeld in de promotie en zal het directe gevolg daarvan zijn, dat de toeloop van deze laatste categorie nog veel minder wordt dan ze reeds is; en dat die toeloop beroerd is, we behoeven er niet verder over uit te weiden, men leze slechts de artikelen in ons blad, hierover reeds geschreven in de voorgaande twee maanden.

Volgt men voor de overgaande reserve-officieren het beginsel van een aparte promotie, waarbij zij na een zeker aantal jaren bijv. kapitein worden, dan krijgen we weer een zeker aantal tachtigponders in het leger en soedah, daarover maar verder niets.

Wat dus in de allerlaatste plaats als een te nemen maatregel genoemd had moeten worden, daar wordt waarachtig mede begonnen in de hoop, dat het als zoete koek verwerkt zal worden.

De tweede maatregel, en dat is de maatregel waar de geheele aanvulling mede staat of valt, wordt zoo terloops even aangeroerd. Men hoort: „Bij de jaarlijks in te dienen opgaven van het aantal open te stellen plaatsen aan de inrichtingen van militair onderwijs tot opleiding van tweede luitenant wordt rekening gehouden met het bestaande tekort.“

Is het niet om te gieren en dan weer om te huilen als men die naïviteit leest? Dat moest er nog maar bijkomen, dat men daar geen rekening mede hield. Maar over de verwachten resultaten, daar wordt niet over gesproken en geen woord wordt gerept over eventueel gedane voorstellen om te zorgen, dat de opengestelde plaatsen werkelijk zullen worden vervuld. Ze zullen niet worden vervuld!

Een paar weken geleden vermeldde we reeds, dat op de Militaire Academie een enkele liefhebber was van de H.B.S. voor de infanterie van het Indische leger. Op die manier kunnen we wel plaatsen openstellen. Wie neemt een lot in een loterij, waarin zich alleen niet bevinden! Wie gaat bij de infanterie van ons leger, zolang hij geen kans heeft op een goede promotie? Waarom geven alle kandidaten zich op voor de artillerie en voor de genie? De vraag is reeds ettelijke keeren duidelijk beantwoord. Omdat bij die wapens een goede toekomst verzekerd is.

Is het Legerbestuur dan stekeblind of hebben we geen officieren meer beschikbaar, die in staat geacht kunnen worden dit vraagstuk voor eens en voor altijd op te lossen? Dit laatste mogen we niet veronderstellen en het eerste eigenlijk ook niet, maar het begint er toch werkelijk op te lijken. Men schijnt er nog maar niet van overtuigd te zijn, dat men beginnen moet met de positie van den infanterie-officier aantrekkelijker te maken. Zoals deze nu is, is zij onvoldoende begeerlijk, is zij niet aantrekkelijk, deugen de vooruitzichten niet en zal geen enkele vader of voogd aan zijn zoon of pupil aanraden, de infanterie te kiezen, het wapen, waar vroeger om gevochten werd.

En of nu de traktementen al gelijk zijn met die der andere wapens en of nu de infanterieluitenant na een bepaald aantal dienstjaren misschien meer traktement zal hebben dan een collega van de artillerie, die jonger in diensttijd is, maar die de derde ster reeds op zijn kraag heeft kunnen planten, dan bereikt men hiertoe toch niet, dat er liefhebbers voor het hoofdwapen zullen komen, want de officier is goddank niet alleen materialist, maar let in de eerste plaats op zijn promotiekansen. En de enkele, die dat niet doen, nu, die kunnen gemist worden, dat zijn de ware broeders niet voor den soldatenstand, die zullen een beter figuur maken achter den toonbank van een drogisterij.

Verbeter de vooruitzichten voor den infanterie-officier, zet een nieuwe organisatie voor het wapens inelkaar, waardoor hij de zekerheid heeft, dat hij in promotie niet ten achter gesteld zal worden bij zijne collega's van de andere wapens en de bron, die ons de beste infanterie-officieren zal bezorgen, zal weer rijkelijk beginnen te vloeien.

Sla een blik in de oude officiers-boekjes, herinner U de namen van onze meest be-

kende infanterie-officieren van jaren terug en ge zult zien, dat hunne zoons nagenoeg zonder uitzondering onder dezelfde vaandels gediend hebben, die door hunne vaders zoo roemvol uit verschillende gevechten werden te voorschijn werden gebracht. Dat was de traditie, toen de zoon er trotsch op was als hij dezelfde uniform droeg als vroeger zijn vader.

Dat was de traditie, toen de vader het voornaamste van zijn levenstaak volbracht achtte, als hij zijne zoons in de vroeger door hem gedragen uniform aan boord van het schip bracht, dat hen naar het land zou brengen waarheen zijn hart nog altijd trok. En dat waren de goede officieren, die waren van huis uit bruikbaar en behoeften het niet gemaakt te worden, want officier zijn zat in hun bloed. We hebben gelukkig nog verscheidene van hen in de geleerden, maar het aantal neemt af en hunne zoons komen niet voor of zullen niet voorkomen in de ranglijst.

Slaan we nu de bladzijden op van het officiersboekje, dan ontmoeten we in hoofdzak onbekende namen; namen die ons niets zeggen, die we in onze herinnering tevergeefs zoeken. Vragen we ons af: waarom? dan vinden we het antwoord in de voorgaande regels.

We zijn nu verplicht de examen-eischen op de opleidingscholen te verlichten en nog meldt het vereischte aantal liefhebbers zich niet aan en velen worden officier met de vooropgezette bedoeling om zoo spoedig mogelijk het leger te verlaten. Verbeter de promotie-kansen en we zullen weder de keuze hebben uit de jonge mannen, die voor officier geboren zijn. Roep dan voor de Militaire Academie het dubbele of het drievoudige aantal op en ze zullen er zijn. Zind de beste uit de officieren naar Nederland om ze op te leiden en over een paar jaren zal het infanterie-officierskorps weder voltallig zijn niet alleen, maar zal ook het gehalte weder worden, zooals het geweest is.

Geen lapmiddelen zooals de oprichting van een instituut van aspirant-officieren bij de Militaire School te Mr. Cornelis. Daarmede bereiken we alleen de aanwezigheid in het leger van vogels van diverse pluimage en dit is altijd af te keuren geweest. Bovendien bereiken we daarmede in de eerste plaats, dat het instituut voor onderluitenant subiet op de slacon gaat en dat zal wel niet de bedoeling zijn.

We herhalen nogmaals en nogmaals, de zinkende schuit kan nog drijvende gehouden worden, het groote lek kan nog gestopt en er kan zelfs een nieuwe bodem in gezet worden. Maar dan niet met de lapmiddelen van overgang van reserve-officieren en een instituut van aspirant-officieren, daar komen we er nooit mede en krijgen we ten slotte alleen een voortdurend incompleet infanterie-officierskorps op papier, zonder kracht en zonder heerlijkheid.

We moeten in ons leger weder terug hebben de zonen uit de aloude officiers-geslachten en die kunnen we krijgen op de aangegeven wijze. Dan zullen de nu gedisillusioneerde vaders hun zoons weder aanraden om de infanterie te kiezen en vol vreugde zullen deze de loopbaan kiezen waartoe zij zich eigenlijk steeds voorbestemd hebben gevoeld. Maar ook alleen dan!

Vele van onze beste officieren loopen met ernstige plannen rond om een goed heenkomen te zoeken in de burgermaatschappij, waar ze over het algemeen met open armen ontvangen worden. Zij allen willen bijtijds een goed heenkomen zoeken, zij hebben geen vertrouwen meer in de toekomst.

Stelt nu een van de Volksraadleden de vraag, of het verloop van officieren de laatste jaren groter is dan vroeger, dan zal hij een geruststellend antwoord krijgen en zal een en ander in een gemiddeld niets-zeggend cijfer worden uitgedrukt. Maar dan moet hij ook eens informeren, hoeveel officieren het leger hebben verlaten, zonder recht te kunnen doen gelden op pensioen, en hoeveel heengegaan zijn, die om geen enkele reden gedwongen werden een ander heenkomen te zoeken en dan moeten die cijfers procentgewijze uitgedrukt worden, naar gelang van de werkelijke sterkte en niet naar gelang van de formatie-sterkte. Bovendien moet er dan bij vermeld worden, dat er van boven voortdurend afgaat en van onder niets meer bijkomt, zoodat het infanterie-officierskorps zoo langzamerhand

Er gaat maar één roep

Over Jaco's Erwtensoepp

JAVASCHE CONSERVENFABRIEK
BANDOENG. 258

beginnt te gelijken op een pot met afgeroomde melk.

Voor de rest van de onderwerpen is een verdere bespreking overbodig. Alleen valt het op, dat de reserve-officieren blijkbaar tot de lievenheersbeestjes behoren, want met de persoonlijke belangen van de betrokkenen wordt steeds rekening gehouden bij overplaatsing naar de buiten-gerwesten. Dit kan nu niet direct gezegd worden ten aanzien van de beroepsofficieren; daarbij wordt niet altijd rekening gehouden met die belangen, maar dat kan dan altijd worden opgehangen aan de aloude kapstok „s Lands diensbelang.“ Ook dit meten met twee maten zal de toeloop niet bevorderen; gelijke mooniken, gelijke kappen en het is al mooi genoeg, dat de reserve-officieren voor gouvemements-rekening met behoorlijke uitrustingskosten en gelijke betaling als de beroepsofficieren zijn uitgezonden. Er bestaat dus geen enkele reden om hen eenige bevoorrechte positie te doen innemen, zij moeten immers uitsluitend worden beschouwd als noodhulpen, waarmede het legerbestuur het tekort tracht te dekken.

We hebben hiermede recht gezet, wat door den oppervlakkigen lezer misschien scheef zou zijn opgevat en spreken den wensch uit, dat de Volksraadleden zich eens terdege van te voren doen inlichten omtrent de besproken aangelegenheden alvorens hunne stemmen te geven aan voorstellen, die er onvermijdelijk toe zullen medewerken om een débâcle ten opzichte van het infanterie-officierskorps te verhaasten.

Nederlandsch-Indië

KERKNIEUWS.

Protestantsche kerk: te Bandoeng: Zondagmorgen a.s. om 8 uur Maleische en 9½ uur Hollandsche kerk (beide malen ds. De Vries); te Tjimahi Hollandsche kerk (ds. Van Dyk) en te Tasikmalaja Maleische (heer Samson.)

R. K. kerk te Bandoeng.

Zondag 12 December 6½ uur: Kindermis, waaronder Communie voor de kinderen N. B. Onder deze mis zijn ook de verhuurde plaatsen gereserveerd voor de kinderen. 7½ uur: Hoogmis met preek Onder deze H. Mis algemeene Communie voor de Congreganten.

9 uur: Stille H. Mis met preek. 5½ uur n.m. Lof met feestpreek en opdracht der nieuwe Congreganten.

Gezekerde kerk (Naripangweg No. 11)

Zondag 12 December a.s.: 9 uur 30 v.m.: Hollandsche dienst. Voorbereidings-predikatie.

VERLOSKUNDIGE HULP.

Bij de rondvraag op de gemeenteraadvergadering van 17 November j.l. vestigde dr. Van Schouwen de aandacht op de omstandigheid, dat de te Bandoeng werkzame Europeesche vroedvrouwen zich tot een kongsie verenigd en zoodanig hoge tarieven hadden vastgesteld, dat deskundige verloskundige hulp voor de kleinere beuren vrijwel uitgesloten was. De heer Van Schouwen knoopte hieraan de vraag vast, of het niet op den weg van de gemeentelag, in het belang der gezondheid in te grijpen.

Bij een bespreking der volgende dag over dit onderwerp, gevoerd met den inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst voor West-Java en den gemeente-geneesheer, bleek den burgemeester, dat beide autoriteiten tegenover het denkbeeld vrij sceptisch stonden. Dr. Hovenkamp schreef hem daarna nog o.m. het volgende:

De Europeesche vroedvrouwen hebben geen kongsie gevormd, doch één van hen heeft zich schriftelijk tot de anderen ge-

wend met het voorstel om de tarieven voor verloskundige hulp te verhogen en de anderen hebben hiermede instemming betuigd.

Een bindende afspraak is niet gemaakt en uit verschillende mededeelingen bleek mij dan ook, dat dit nieuwe tarief vrij willekeurig wordt toegepast en het publiek dikwijls, na de noodige informatie te hebben ingewonnen, de goedkoopste hulp inroept.

Als principe was aangenomen, voor verloskundige hulp te rekenen f 50 minder dan de doktoren á costi hadden vastgesteld, der halve als maximum te beschouwen f 100 voor een bevalling en afzonderlijk te rekenen voor de nabehandeling van moeder en kind (maximum f 5 per dag).

Een minimum-tarief bestaat niet, zoodat er vroedvrouwen zijn, die voor een bevalling wel meer rekenen dan vroeger, doch zich niet aan het nieuwe tarief houden en betrekkelijk niet duur zijn.

Dat de vroedvrouwen trachten, evenals zoovele andere vakorganisaties, hun inkomsten te vermeerderen, is zeker verklaarbaar.

Dat een enkele onder hen f 100 voor een bevalling rekent, wanneer ze meent dat het inkomen van den vader toelaat om het maximum tarief toe te passen, is ook niet te verhinderen.

De onderlinge concurrentie stelt het publiek in staat om uit de 4 Europeesche en 3 Indische vroedvrouwen diegene uit te kiezen, die wat billijker is met hare rekeningen.

Overigens bestaat in sommige gevallen de mogelijkheid om een bewijs van behoeftigheid van het hoofd van plaatselijk bestuur te halen en bij bevalingen verloskundige hulp in te roepen van een drietal vroedvrouwen, die zich bij den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst beschikbaar hebben gesteld voor hulp aan rechthebbenden op kostloze gouvernementshulp.

In deze gevallen betaalt het gouvernement per verlossing volgens een vast tarief. Toch wordt om verschillende redenen van deze kostloze hulp niet zooveel gebruik gemaakt als wel verwacht mocht worden en ziet men dikwijls, dat een vroedvrouw wordt geroepen, die betaling van de patiënte eischt, dan wel er wordt een dokter gehaald om de verlossing te leiden.

Waar derhalve zooals boven vermeld de mogelijkheid openstaat om zich de hulp te verzekeren van een vroedvrouw, die minder hoog rekent dan een enkele zich tot gewoonte heeft gemaakt, acht ik hulp van gemeentewege nog niet noodig.

Met den inhoud van dezen brief stelde de burgemeester het raadslid, dr. Van Schouwen in kennis, hem uitnodigende tot eene nadere bespreking van het netelige vraagstuk, waarbij ook dr. Hovenkamp tegenwoordig zou zijn.

Bedoelde bespreking had plaats op 2 December j.l. Nadat de kwestie nog eens van alle kanten bekeken was, was het eenstemmig oordeel, dat het vraagstuk eenigszins breder moest worden gezien, want dat niet alleen de verloskundige hulp van vroedvrouwen, doch ook de hulp van doktoren en van apothekers als regel voor de minder goed gesitueerden te duur was.

Van ingrijpen van overheidswege werd weinig heil verwacht. Daarentegen was afdoende verbetering te verwachten, indien door het particulier initiatief een ziekenfonds werd opgericht, zooals die instellingen in Holland tot zegen der minder kapitaalkrachtige bevolking werken.

Het aangewezen lichaam om daartoe de eerste stappen te doen, werd geacht te zijn de vereniging het Groene Kruis. Mocht deze vereniging, waarvan dr. Hovenkamp voorzitter is, hiertoe bereid zijn, dan zou aansluiting van de besturen van I.E.V., B.O., N.I.P., S.I., enz., gezocht kunnen worden. Dr. van Schouwen, die zelf een dergelijk fonds beheerd had, zal bereid gevonden worden, de noodige inlichtingen te verschaffen.

Mocht het inderdaad tot oprichting van een particulier fonds komen, dan zou de gemeente zoo noodig — althans in den eersten tijd — kunnen steunen door financieel bij te springen, afsake, als het gemeente-ziekenhuis met bijbehorende apotheek zal zijn geopend, speciale tarieven in het leven te roepen bij opname in het gemeente-ziekenhuis en bij verstrekking van verband- en geneesmiddelen aan de leden.

NED. ZENDINGS-VEREENIGING.

Gisteravond had in de Zendingskerk op Kebon Djati een feestelijke vergadering

plaats van de Ned. Zendings-Vereeniging ter verwelkoming van den zendings-director, Dr. Lindeborn van Rotterdam.

't Zag er gezellig uit in de kerk, nu de stoelen en banken niet in lange rijen achter elkaar geschaard stonden, maar vervangen waren door tafeltjes met stoelen er om heen gegroepeerd en 't geheel opgevoolijk was door planten en bloemen.

De voorzitter der afdeeling, de heer Bergsma, opende de samenkomst en heette den directeur hartelijk welkom. Hij vertelde daarbij een en ander uit de ervaringen van een anderen zendings-director, die in de eerste helft der vorige eeuw ook een inspectie naar Java had gemaakt en die o.a. ook Bandoeng had bezocht.

In de pauze had iedereen gelegenheid om met ds Lindeborn kennis te maken, waarvan algemeen gebruik werd gemaakt.

Na de heropening der vergadering vertelde de nestor der zendelingen, de heer Verhoeven van Tjideres, iets uit zijn eerste ervaringen, toen hij nu 44 jaren geleden als zendeling op dit terrein aankwam (De heer Verhoeven werkt nu ongeveer veertig jaar in de desa Tjideres, zonder ooit met buitenlandsch verlot te zijn geweest — voorwaar geen kleine prestatie!).

Nadat nog enkele personen den heer directeur hadden toegesproken, kreeg deze zelf het woord en vertelde van zijn hartelijk verlangen om het zendingswerk, waar mee hij zoo nauw betrokken was, ook eens met eigen oogen te aanschouwen. Hij beantwoordde voorts de tot hem gerichte toespraken en vertelde van zijn plannen. Na elken zendingspost op West-Java te hebben geïnspecteerd, gaat hij ook andere terreinen bezoeken, nl. Midden- en Oost-Java, om zich daarna naar Z. O. Celebes te begeven, waar de N. Z. V. ook werkt. Op de terugreis zal de heer Lindeborn Bandoeng weer aandoen en dan hier een lezing houden.

Om elf uur sluiting.

DE STAKING BIJ DE TECHNISCHE BEDRIJVEN TE SOERABAJA.

Onze correspondent schrijft ons ddo. 6 dezer:

Heden is de termijn der eerste week van den geproclameerden „lock-out“ voor de stakers bij de diverse technische bedrijven verstreken. Het aantal werkwilligen bleek echter veel te gering te zijn, zoodat de Vereniging van Machine-fabrikanten besloten heeft, de uitsluiting met nog een week te verlengen, zoodat thans gewacht zal worden wat de 13de December zal brengen. Van de opkomst der stakers zal het beëindigen van den „lock-out“ afhangen.

Het is wel eigenaardig, dat de houding der stakers tot op heden bijna onveranderd is gebleven, waar toch door den leider der arbeiders-beweging, Jahja, zelf openlijk of niet openlijk, werd erkend, dat de loonen over het algemeen genomen ruim voldoende te noemen zijn. Dit bleek o.a. ook op de conferentie, welke op 28 November werd gehouden ten huize van den assistent-resident.

Nu heeft Jahja wel in het openbaar laten blijken, dat niet hij, doch de werklieden zelf de staking wilden, maar zooals het nog steeds gegaan is met al zijn voorgangers, die de rol van leider der volksmassa hebben gespeeld, doen die z.g. leiders der menigte alle mogelijk pogingen om niet in aantaking met de politie te komen.

Naar wat wij zoo uit de inlandsche wereld vernamen, zouden velen der stakers weder het werk willen hervatten, doch vrees voor molesteeren weerhoudt de menschen weder in dienst te komen op de oude voorwaarden. En van de andere zijde — wij bedoelen hiermede de heeren der leiding — wordt alles in het werk gesteld om Jahja als stakingsleider te handhaven, niettegenstaande het vele gemok onder de stakers. En om de menschen die „zoo zwaar beproefd“ worden, geestelijk en materieel te steunen, is men op het idee gekomen om een comité te vormen, dat ten doel heeft, de arme slachtoffers te ondersteunen.

In het comité heeft ook een Chinees zitting genomen, met name de heer Tan Ping Tjiat, terwijl nog vele andere geestverwanten leden zijn van het comité dat „Kemasiasan“ werd gedoopt. Het is natuurlijk wel begrijpelijk, dat van die zijde de broodeloosheid uitsluitend wordt toegeschreven aan den „lock-out“.

En er wordt weder bijna dagelijks hard vergaderd en nogmaals vergaderd, alsof men daarmede de hongerige magen binnen enkele dagen kan vullen. Het comité zal, zoowel in de kota als in de naburige desa's propaganda maken, en alle verenigingen uitnoodigen, aan de arme slachtoffers van den „lock-out“ steun te verleenen.

Ook op de bijeenkomst, welke gisteren werd gehouden in het gebouw der Royal Standard-bioscope, is natuurlijk weer heftig gesproken over de „daad“ der Vereniging van Machine-fabrikanten, een daad, welke oorzaak is van een broedeloosheid onder een paar duizend werklieden; als vanzelf sprekend is de daad der machine-fabrikanten de eenige oorzaak dier broedeloosheid, natuurlijk! Aan de diepere oorzaak van de geheele geschiedenis wordt niet meer gedacht. Als gewoonlijk was de menigte weder een en al oor voor hetgeen haar vanaf

het verhoogde platform bij monde van den leider, Jahja, werd meegedeeld.

Wat geestelijken steun betreft, wij kunnen niet ontkennen, dat het der menigte daaraan tijdens deze meeting heeft onbroken, want achtereenvolgens werd er door verschillende z.g. geestelijke leiders geoordeeld op een wijze, zoodanig, dat de menigte er geestelijk door werd gevoed. Hoe men het nu zal aanleggen om de menschen ook voedsel voor de maag te verstrekken, is ons nog niet bekend.

Intusschen laat Jahja de geheele arbeiders-beweging maar niet zoo gemakkelijk los. Als men dat misschien dacht, zou men zich al zeer vergissen.

Reeds heeft deze grootheid de vraag gesteld, of het wel strafbaar zou zijn, als hij eens zou adviseeren: „een algemeene staking over geheel Indië“. Men ziet, ook Jahja, evenals zijn voorgangers, wordt beheerscht door eerbij, zucht naar roem ten aanschouwe van de inlandsche wereld. Had Hadisoebroto eenigen tijd geleden het plan opgevat, een algemeene staking in de residentie Madioen te bewerkstelligen, Jahja schijnt iemand te zijn, die het nog veel verder wil drijven.

Intusschen hebben de arme slachtoffers, zooals het thans heet: uitsluitend ten gevolge van den „lock-out“, maar af te wachten; hebben zij te wachten totdat het comité, dat zoo juist gevormd is, steun kan verleenen, voornamelijk natuurlijk bestaande uit voedsel.

In één opzicht mogen wij Jahja schrander noemen, en dat is wat betreft de manier waarop hij het nog steeds tracht te voorkomen, dat zijn macht zal gaan tanen, zooals men dat heeft kunnen zien met de macht van zooveelen die zich als leiders der volksmassa hebben opgeworpen.

Zoo hebben wij hier derhalve twee stakingen, gevolgd door een algemeene uitsluiting welke tot Maandag 13 dezer van kracht zal zijn: die der kleermakers en die der technische bedrijven.

AFDEELING B. ZAAK.

Tjiamis, 6 December.

Heden stond voor den Landraad alhier terecht de beklagde Raden Hasan Moestopa, oud pl. m. 40 jaren, president der lokale S. I. alhier, wegens deelneming aan bovengenoemde vereniging.

Hij erkende volmondig het hem ten laaste gelede.

Hij is als lid van die vereniging aangenomen door en op aansporing van zijn „goeroe“ Hadji Sobani, kiai van Tjilangkap; deze laatste zit thans nog preventief in de gevangenis te Tasikmalaja en heeft de geheime vergadering ten huize van Hadji Abdoerahman, zijn voorganger, onder leiding van Sosrokardono, bijgewoond, alwaar hij ook een en ander heeft gesproken over den godsdienst.

De Landraad veroordeelde hem tot twee jaren gevangenisstraf onder aftrek der voorloopige hechtenis, in welk vonnis hij dadelijk beruette. Hij wenschte slechts een gratie-request in te dienen.

Na de uitspraak zeide hij stotterend, terwijl hij een zakdoek uit den zak haalde en daarmede de tranen uit zijne oogen veegde, dat hij er grooten spijt van had, aan de geheime vereniging te hebben deelgenomen en hij beloofde, zoo iets nooit meer te zullen doen.

Uit zijn verhoor is nog het volgende vermeldenswaard:

In Januari 1919 heeft hij als afgevaardigde der lokale S. I. alhier een S. I. vergadering bijgewoond in de Societeit Medika te Bandoeng, welke toen werd geleid door Tjokroaminoto en Wignjadisastira en bijgewoond werd door eenige bestuursleden der andere lokale S. I. verenigingen in de Preanger.

Nadat een en ander over S. I.-aangelegenheden ter tafel was gebracht, verzocht Hadji Ismail, die ook aanwezig was, aan de aanwezigen, om even naar buiten te gaan. Hadji Ismail zeide toen, dat hij Tjokroaminoto alleen wou spreken.

Aan zijn verzoek werd voldaan. In de vergaderzaal bleven alleen achter Tjokroaminoto, Hadji Ismail en wijlen Prawira-koesoemah, president der S. I. van Tjandjoer.

Toen te Madjenang (Tjiamis) omstreeks Juli 1919, na het gebeurde te Tjiamarém, en vóór dat te Tjiamis eenige personen verdacht van deelneming aan de Afdeeling B door de politie waren gearresteerd (in Augustus d.v.), deelde Tjokroaminoto op beklagde's vraag in tegenwoordigheid van Oesoep Mangoen-dimadja, president der S. I. van Bandjar, en van Hadji Djoenadi, eveneens president der S. I. van Bodjong, mede, dat bij bovenbedoelde gelegenheid te Bandoeng door Hadji Ismail een en ander over de S. I. kadoea werd besproken.

Bevreesd, dat het ontdekt zou worden, dat hij deelnam aan de geheime vereniging, vroeg toen beklagde te Madjenang aan Tjokro, wat hij (beklagde) aan de politie moest vertellen, indien hij door deze terzake mocht worden gehoord, waarop Tjokro antwoordde: „Zijt gij op de hoogte van de „Kepala Wargo“, die destijds door Hadji Ismail zou worden opgericht?“

Beklagde zeide van ja. Tjokro vervolgde daarop: „Nou, als gij daarvan op de hoogte zijt, zeg dan maar, dat de S. I. ka li

de bedoelde „Kepala Wargo“ is.

Deze „Kepala Wargo“ zou volgens beklagde in 1918 door Hadji Ismail opgericht zijn. Hadji Ismail wil toen de locale S. I. vereniging van af Garoet tot en met Bandoeng tot een vereniging samensmelten, welke tot doel zou hebben o.a. om elkander in geval van nood bij te staan, verder „boest toeloeng menoeloeng kaloe ada kapuloan wang“.

De bedoelingen dier vereniging zouden dus slechts goed zijn.

In deze vereniging zou Hadji Ismail zich „Kepala Wargo“ noemen.

Beklagde begreep dus te Madjenang, dat hij aan de politie, mocht hij door deze worden gearresteerd en over de bedoelingen der Afdeeling B verhoord, alleen de goede bedoelingen mocht vertellen en de slechte moest verbergen.

Beklagde deelde verder ter terechtzitting mede, dat Tjokro hem ook het volgende gezegd had: „Itoe koempoelan Hadji Ismail kaloe perloe dan saja pimpin, tapi slamanja misti ampas mata sadja.“

Beklagde kon desgevraagd hierover echter niet uitvoeriger vertellen.

DE RUSSISCHE OPERA.

Staat voor heden, 8 December, La Vie de Bohème op het programma, morgen geeft het Russische opera-gezelschap een reprise van Mignon.

Hierin zullen optreden de dames Burskaya en Kasanskaya en de heeren Preobrajensky, Gorlenko, Tulzinoff, Voronoff en Ardatoff.

CONCORDIA-CONCERT.

Programma voor het concert op Donderdag 9 Dec. (voor-avond) te geven door het orkest der Societeit „Concordia“ onder leiding van den heer W. Meijer.

- 1.) Athalia F. Mendelssohn-Bartholdy. (Ouverture)
- 2.) a.) Les Tendres Fiancés
b.) Menuet J. Massenet. (de la Suite „Cendrillon“)
- 3.) Andante L. v. Beethoven. aus der Symphonie C. mol No. 5
Pauze.
- 4.) Chant d'Automne F. Marchetti. (Méditation pour Violon)
- 5.) Hamlet A. Thomas. (fantaisie)

„JANTJE IN MODDERSTAD.“

We willen nog eens speciaal herinneren aan de tweede opvoering van „Jantje in Modderstad“, die morgenavond in de societeit „Ons Genoegen“ wordt gegeven.

Waar deze kinder-operette onlangs bij de eerste uitvoering in de societeit „Concordia“ zoo'n groot succes gehad heeft, raden we een ieder, die de vertooning nog niet zag, aan, deze gelegenheid niet voorbij te laten gaan. Er zullen zelfs wel velen onder het jonge publiek zijn, die het stuk voor de tweede maal gaarne willen zien.

Dit kinderzangspel, waarvan mejuffrouw Schubart, de hoofdonderwijzers der meisjes-school, die de geheele leiding er van op zich had genomen, bepaald alle eer heeft, is een bezoek stellig waard.

NOG EEN ST. NICOLAAS-FEEST.

Maandagmorgen werd St. Nicolaas verwacht op de Fröbelschool van mevr. Meyer aan den Grooten Tegalegaweg.

De heele school was door het onderwijzend personeel feestelijk versierd, terwijl een muziekcorps door opgewekte muziek er de stemming in bracht bij de ruim 200 leerlingen en de honderden toeschouwers. St. Nicolaas werd door enkele aardige liedjes verwelkomd en toonde zich zeer tevreden. Hij had voor alle kinderen cadeautjes meegebracht en trakteerde ook op allerlei lekkernijen.

Spelletjes en wedstrijden wisselden de snoeppartijtjes af en om elf uur trok de heele schaar kleintjes tevreden huiswaarts. Het was een goed geslaagd feest, dat wel herhaald zal worden.

BANDOENG'S ZIELENTAL.

Het gemeentelijk bureau voor de bevolkingsregistratie deelt ons wat de Europeanen en met hen gelijk-gestelden betreft, mede, dat in den loop der maand November werden bijgeschreven: 191 mannen (waarvan 15 door geboorten, 173 door vestiging) en 178 vrouwen (10 geboren, 159 gevestigd), terwijl afgeschreven worden 143 mannen en 120 vrouwen, waarvan resp. 11 en 6 door overlijden, de rest wegens vertrek.

Het zielental is dus vermeerderd met 48 mannen en 58 vrouwen.
Er werden in November alhier elf huwelijken gesloten.
Op ultimo November bedroeg het aantal Europeanen en m.h.g.g. te Bandoeng 10.543.

EMPLACEMENT TIROJOM.
Zooals men weet, besloot de S.S. het emplacement Tjirojom electrisch te verlichten, om de diefstallen bij het lossen van goederen in den nacht te beperken.
De verlichting is thans door de Twentische Handelsmij. voorheen De Rooy en Co. tot stand gebracht en, naar wij vernemen, schitterend.

MAANDKALENDER.
In dit nummer vindt de lezer een bon, om uit te knippen—voor een maandkalender, die tegen betaling van 75 cent (franco per post 85 cent) voor de abonnee op ons blad verkrijgbaar is gesteld. Men wordt er op attent gemaakt, dat op één bon slechts één kalender verstrekt wordt.
Voor niet-abonnee's is de kalender verkrijgbaar bij den boekhandel Vorkink tegen betaling van f. 1,50 per stuk.

VOOR DE MINIMAAL GEPENSIONNEERDEN.
Heden werd het comité te Bandoeng, dat de minimaal gepensionneerden onder zijn hoede nam, door een oud-hoofdofficier een gift ter hand gesteld van f 100, waardoor het totaal-bedrag der inzameling is gestegen tot f 4776,32.

WEERBERICHT.
Temperatuur.
Heden 6 1/2 uur 20,2
1 uur 24,4
Regenval: 11,2 m.m.

M. G. Diepenheim †.
Het is nog maar enkele jaren geleden, dat Diepenheim eenige vrienden aan zijn diensche verenigde om met hen den dag te herdenken, dat hij voor 50 jaar in 's Lands dienst trad. En daarvan was hij bijna 25 jaar algemeen ontvanger van 's Lands kas te Bandoeng.
Wat leven wij snel in dit land!
Misschien de helft der inwoners van Bandoeng kennen hem niet, en van de andere helft verkeerden er zeker velen in het wel gewone, maar toch altijd treffende en tragische geval, dat zij nu, bij zijn heengaan, vragen: „Hè, leefde Diepenheim nog?“
Diepenheim was een bijzonder man. Hoeveel had het leven hem onthouden, en toch, ondanks ook den druk van de zware verantwoordelijkheid, welke zijn betrekking hem te dragen gaf, was hij van een onverstoort, goed humeur en een aanstekelijke opgewektheid. Zeker Resident—het is jaren geleden—zond hem eens een boodschap om wat stil te zijn, want onder den arbeid was Diep—zoo noemden zijn vrienden hem bij voorkeur—gewoon de opera-aria's op te halen, die hij in zijn jonge jaren in Holland gehoord had.
Niet tegenstaande de vaak verbijsterende drukte, had hij altijd tijd voor een praatje en vond hij aanleiding voor een kwinkslag. Want een humorist was hij.
En nog iets bizonders, waar hij zelf wel eens de aandacht op vestigde:
Hij werd door zijn personeel zoo goed en zoo trouw gediend. Meer dan een volgde hem van de eene standplaats naar de andere, en ik heb wel eens gedacht, werkten zij uit eigen beweging zoo goed, omdat zij zagen, dat hij hen niet, zooals een ander, controleeren kon?
Er was iets liefs in de verhouding tot zijn ondergeschikten. Er was er een—er zullen er wel meer geweest zijn—die aan Diepenheim een som geld te lenen vroeg, „Maar je betaalt rente,“ zei Diep. En er werd rente betaald, maar toen de laatste termijn van de schuld werd afgedaan, gaf hij den man een spaarbankboekje, waarop hij de rente had laten inschrijven.
Ik had het voorrecht eenige jaren in ambtelijke betrekking tot Diepenheim te staan, en thans, nu hij gestorven is, voel ik het als een groote voldoening, dat ik er iets toe mocht bijdragen om hem twee heel gelukkige dagen in zijn leven te bezorgen: toen hij promotie maakte tot ontvanger der eerste klasse, waarop hij nooit gerekend had, en toen hij officier in de Oranje-Nassau-orde werd.
Rust zacht, brave Diep! Gij hebt het verdiend. Gij, die zelf door het lot zoo misdeeld, toch zoo vaak ander levenspad wist te verhelderen en te vermoopen.

Door een betreurenswaardigen samenloop van omstandigheden is het bovenstaande „In Memoriam“, opgenomen in de Ochtendeditie van heden, op enkele plaatsen zoodanig verminkt, dat het onverstaanbaar was geworden, waarom wij het in dit nummer nogmaals plaatsen—R. d.

De begrafenis van het stoffelijk overschot des heeren Diepenheim had gistermiddag om 5 uur onder groote belangstelling plaats, terwijl zeer veel bloemen de laatste rust-

plaats van den doode overdekten.
De societeit „Concordia“, waarvan de overledene eere-lid was, werd vertegenwoordigd door haren president.

Handel en Indutsrie.

Nabeurs
Batavia, 7 Dec.

Ind. L. 1919	93
„ 1916	82 1/2
7 pct. Delispoor	103
Certif	195
Handelsbank	204—206
Kol. Bank	205—208
Uniebank	103
Unie	180
Lindeteves	140
T. B. Soenda	115
Bat. Veem	150
Gedeh cl.	f 15

DAGELIJSCH KOERSBERICHT.
van de effecten-noteering der Handelsvereniging.
Onder de auteurswet van 1912.
Nadruk verboden. Niet in den Handel

Batavia, 8 Dec.

Afgedaan	Aange-
Laag	Hoog
Koers.	Koers.
Gevr.	boden
voor:	voor:
Ind. leen 1915	87 1/2
„ 1916	82 1/2
„ 1917	82
„ 1919	93 1/4
Aandeelen	87 1/2
Java Bank	300
Certif	187 1/2
Handelsb. o.e.	200 1/2
Kol. Bank	200
Amst. bank o. e.	176
„ n. e.	170
Escompto	126
Certif.	127
Prol bank	103
Unie Bank	103
H. V. A.	580
Internatio	580
Band. Kn.	510
Lindeteves	600
Unie	230
Japanlij	1350
Lloyd	1425
K. P. M.	130
N. I. S.	145
Delispoor	160
Sem Chr Tr.	195
Sem Joana Tr.	190
Kediritr	160
Bat. Elc. Tram	195
Insulinde	160
Oilmills	195
Sedijomadjo	140
Simau	206
Tarakan	165
Poerworedjo	158
N. Prauw. Soer.	158
Stork en Co	115
Maintz en Co.	115
D. en Waal	102
T. B. Soenda	75
N. I. Gas Mij.	80
Hotel Djocja.	50
Pr. Hotel o.e.	350
Waringin	375
Tjidamar	285
7 pct Delispoor	150
6 „ Sem Cher Tr	141
6 „ H. der Ned	106
6 „ N.I. Hypt. bank.	100
6 „ Hotel Java	100
Soewarna	115
Sedep	122 1/2
Pangheotan	153
Maswati	160

SYTMA & Co Makelaars
Batavia - Semarang - Soerabaja - Bandoeng
209 — Telefoon 657 —

KOERSOVERZICHT VAN GIJSEL-MAN EN STEUP TE BATAVIA.
Batavia, 8 Dec.

De markt had een gedemoraliseerd voorkomen. Voor zoover er afdoeningen plaats hadden geschiedde dit tegen lagere en teruglopende koersen, doch met uitzondering van Certificaten Ned. Handel Mij., Handelsbank en Koloniale Bank hielden koopers zich zeer gereserveerd.
Certificaten liepen, na op 190 te zijn geopend, terug tot 187 1/2. Handelsbank deed 209 1/2. Koloniale Bank varieerde tusschen 200 en 201.
In Oliefabrieken Insulinde hadden geen afdoeningen plaats. Het aanbod ad 80 en de vraag tot 75 moeten niet al te reëel worden opgenomen.
Scheepvaart flauw, zonder zaken.
Overige markt aanbod met weinig geannimeerde vraagprijzen.

DAGELIJSCH KOERSBERICHT.
van de effecten-noteeringen der Handelsvereniging Bandoeng.
Onder de auteurswet van 1912
Nadruk verboden Niet in den Handel

Bandoeng, 8 December 1920

Bieden	Laten	Gedaan
5 pCt Ind. L. 1915	86	87
6 pCt „ 1919	92 1/2	93 1/2
Cert. N. H. M.	190	194
Handelsb. o.e.	200	205
Kol. Bank.	190	200
Escompto (cert.)	128	128 1/2
Insulinde	91	100
Unie	170	180

N. I. S.	200	210
Deutekom & Waal	—	100
Tarakan	—	280
T. B. Soenda	105	120
Lindeteves	132	140
Simon & Co. (ex-int)	—	95
Kidiri Tram	—	170
Pr. Hotel n. e.	—	138
„ o. e.	—	150
7 1/2 Deli Spoor	101	105
6 „ Concordia Band	80	90
Prol. Bank.	100	103
Hotel der Nederl.	88	90

DE AMSTERDAMSCH BEURS.
Amsterdam (Aneta), 8 Dec.

Handelsbank	201
Unie	172
Japanlij	190
Insulinde	91
Kol. Bank	202
Certificaten	182
H. V. A.	552
Poerworedjo	170
K. P. M.	165

TELEGRAMMEN
Buiten- en binnenlandsche telegrammen dienst van de „Preanger Bode“.

DE SOVIET-REPUBLIEK ARMENIË.
Londen (Reuter), 4 Dec.
Een draadloos bericht uit Moskou meldt, dat in Armenië de Soviet-republiek uitgeroepen is.

PETROLEUM IN HONGARIJE.
Londen (Reuter), 4 Dec.
De Anglo Persian Oil Cy. ging een overeenkomst met de Hongaarsche-regering aan, waarbij een particuliere maatschappij wordt opgericht met een kapitaal van 100.000 pond sterling, met het doel de petroleumhoudende plaatsen in Hongarije te onderzoeken, en indien behoorlijke hoeveelheden petroleum worden gevonden, dan zal een maatschappij worden opgericht met een kapitaal van een miljoen pond sterling voor het in exploitatie brengen van deze petroleumvelden.

CONFERENTIE.
Londen (Reuter), 4 Dec.
Officieel wordt gemeld, dat de Engelsche, Fransche en Italiaansche eerste ministers heden de hervatting van den handel met Rusland, de a.s. conferentie te Brussel van deskundigen voor het herstel, de stappen op financieel gebied, die zullen worden gedaan en den terugkeer van koning Konstatijn naar Griekenland, bespraken.
De heeren Leygues en Sforza keeren morgen huiswaarts.

Reuter verneemt, dat over veertien dagen nog een ontmoeting van de drie premiers der geallieerde landen zal plaats hebben, waarbij de Grieksche kwestie zal worden besproken. In Fransche kringen is men van meening, dat deze periode lang genoeg is om aan Lloyd George's wensch,—dat het nieuwe régime in Griekenland eerst op den proef gesteld zal worden, alvorens men het veroordeelt,—te voldoen.

GEPIKEERD.
Genève (Reuter), 4 Dec.
Argentinië heeft zich uit den Volkenbond teruggetrokken wegens het negeeren van de door haar voorgestelde amendementen op het Volkenbondsverdrag.

TOELATING VAN OOSTENRIJK.
Genève (Reuter), 4 Dec.
De commissie uit den Volkenbond beval de toelating van Oostenrijk als lid aan.

BESCHERMING VAN DE BRITSCH VERFSTOFFEN-INDUSTRIE.
Londen, (Reuter), 4 Dec.
Een wetsontwerp is ingediend ter bescherming van de Britsche verfstoffenindustrie, waarbij aan den president van den Board of Trade de bevoegdheid gegeven wordt den invoer van buitenlandse verfstoffen te verbieden, tenzij in lijnolie.

SINN FEINERS IN AMERIKA.
New-York (Str. T.), 27 Nov.
Sinn Feiners poogden de „Union Jack“, die van het gebouw der Union Club wapperde, neer te halen, waardoor een relletje ontstond
De menigte wierp alle ruiten in met steenen. Een sterke politiemacht wist de menigte met stokslagen uiteen te drijven.
De bladen veroordeelen scherp de Sinn Fein-relletjes welke zij als anarchie beschouwen.

EEN CHINEESCHE LIJFWACHT VOOR LENIN.
Londen (Str. T.), 29 Nov.
Een telegram uit Helsingfors meldt, dat volgens de „Investia“ 4000 Chineesche soldaten, welke voor dien in Mantsjoerije dienst deden, te Moskou zijn aangekomen, waar zij zullen dienst doen als bewakingstroepen van het Kremlin.

INDISCHE DIENST
TJIPTO.
Buitenzorg, 8 Dec.
Omtrent Tjipto is nog geen besluit genomen. Vermoedelijk zal de beslissing terzake eerst over een of twee weken vallen. Waarschijnlijk zal hem het verblijf in Mid-den-Java benevens te Soerabaja ontzegd worden.

MET BUITENLANDSCH VERLOF.
Soerabaja, 8 Dec.
Van den Berg, hoofdagent der Uniebank, gaat met buitenlandsch verlof en wordt tijdelijk vervangen door den heer Kempen, gewezen agent van de Javasche Bank.

Lembangsche melkerij
URSONE
onder beheer van een eigen veearts heeft altijd beschikbaar
ZUIVERE KOEMELK
Tel. Bandoeng 119 Lembang 5
118

Advertentiën
Gehuwd: J. Th. MULDER en C. MATHÉRON
die ook namens wederzijdsche ouders hartelijk dank zeggen voor de ontvangen blijken van belangstelling.
Banjoemas 4 December 1920. 1683

Heden overleed zacht en kalm in den ouderdom van 75 jaar
M. G. DIEPENHEIM
in leven gep. Alg. Ontvanger van 's Lands Kas Off. in de Orde van Oranje Nassau.
Namens de familie, M. G. DIEPENHEIM
Bandoeng, 6 December 1920. 1652

Automobielen-Verzekering

Coulante Schaderegeling
Telefoon 67. 196
Mevrouw H. KOCH
Merdika Lio 18
levert eten BUITENSHUIS. (gegarandeerd billijke en goede tafel. 1701)

Goede Piano en Gramophone
wegens vertrek te koop aangeboden voor den meestbiedende.
Brieven No. dez. 1680

Voorkamers te huur
uitsluitend voor 2 personen.
1699 Pension Tamblong 32.

WELLUIDENDE EN NETTE PLEYEL PIANO TE KOOP
wegens vertrek.
Brieven onder No. 1681 bureau Pr. Bode.

TE KOOP: Een damesfiets à f 95.—
Een viool à f 75.—
Te bezichtigen op Oud Merdika 22. 1685

Te Koop:
EEN FILMFOTOTOESTEL merk ANSCO No. 3a SPEEDEX, BRIEFKAARTFORMAAT, LENS 6. 3 ANASTIGMAAT, SLUITER TOT 1/300 met special adapter voor glazen platen, 2 chassis en een lederen tasch-compleet voor f 250.—
Te bevragen bij American Trading Passar Baroe. 1700

BON.
Evenals vorige jaren stellen wij als PREMIE voor onze ABONNÉ'S beschikbaar een maandkalender. Wij stelden den prijs voor deze kalender op f 0,75 per stuk. Bij franco-toezending naar plaatsen buiten Bandoeng wordt deze prijs f 0,85.
De kalender kan UITSLUITEND bij vooruitbetaling geleverd worden.
De Administratie der Preangerbode.

Vacature Sampang Estate
vervuld.

1697

Staatsspoorwegen op Java

Op 15 December 1920 treedt in werking het Wijzigings- en aanvullingsblad No. 51 op de Bepalingen op het Vervoer en Tarieven der Staatsspoorwegen op Java, houdende onder meer wijziging van het tarief voor afgehuurde rijtuigen, van dat voor het vervoer van levende dieren, rij- en voertuigen en automobielen (tarief VII) en de door den Directeur van Gouvernements Bedrijven toegestane verhooging van de staan- en liggelden en verkorting van den termijn waarbinnen door den Dienst geloste goederen moeten worden weggehaald voor Bandoeng, de Batavia en Soerabaja stations.

Tarief XI. (Speciaal tarief voor het vervoer van sommige goederen tusschen de stations Batavia, Ankee en Tandjong Priok eenerzijds en enkele lijnvakken van de Bantamlijn anderzijds) wordt tevens met ingang van dien datum ingetrokken.

Inlichtingen verstrekken de Inspecteurs van Vervoer.

Het Hoofd van den Dienst van
1670 Beweging en Handelszaken

DAME,

geposeerde leeftijd, bekend kook-kunst zoekt plaatsing huishouding.

Brieven No. 1678 Bur. Pr. Bode.

Mejuffrouw C. A. SMITS

zoekt tegen 1 FEBRUARI 1921 ZELFSTANDIGE WERKKRING, huishouden IN DE WARMTE, NIET in koel klimaat, Voorloopig adres SANATORIUM PATJET bij TJANDJOER.

1674

TE HUUR

met ingang 1 Januari ongemeubideerde kamers.

1698

Te bevragen Naripan 2 (Pension Naripan).

Bandoengsche Kunstkring

CONCERT

van

ALDO ANTONIETTI

de bekende Violist en zijn accompagnateur,
J. SPAANDEMAN Piano.

OP VRIJDAG 10 DECEMBER 1920
in de Societeit „CONCORDIA“ des avonds ten 9 uur

ENTRÉE:

Leden van den Band. K. K. f 2.- (Excl. Gem. bel.)

Niet-leden „ „ „ „ f 4.- „ „

N. B. Met het oog op de te verwachten groote toeloop, kunnen op den dag der uitvoering vanaf 7-8 uur v. m. en van 6-7 uur n. m. plaatskaarten worden gekocht aan de Societeit (op vertoon der laatste contributie-kaart) met plaatsbespreking.

682

Ontvangen eene

Fijne Vrieskamerzending

ex s.s. PRINS DER NEDERLANDEN

Gerookte paling, gerookte zalm, vaatjes haring, paling in gelei, Edammer bollen, ansjovis, gerookte makreel, gerookte bokking, gemarineerde haring, zoetemelksche kaas, Leidsche kaas.

Beleefd aanbevelend

1669

N. V. Maison Kuyl & Versteeg.

Telefoon Nos 33, 261, 728 en 1182.

Te koop

wegens vertrek Harley-Davidson big-twin zoo goed als nieuw. Prijs f 2000.- contant.

Brieven No. 1679 bur. Preangerbode.

Bekendmaking

Dinsdag, Donderdag, Zaterdag en Zondag avonden zal het bekende

Trio Grootini

optreden in het Elita Restaurant

Zondags Matinée

Ontvangen uit de vrieskamer gemarineerde haring, Z. M. Kaas enz., enz., te veel voor specificatie.

1691

Elita Restaurant.

N. V. Het Java Veem.

Recepissen voor de nieuwe emissie zijn van af heden tegen aandelen inwisselbaar ten kantore der Vennootschap te Batavia, Batavia 7 December 1920.

1684

HET BESTUUR.

Paying Guests.

Met 1 Jan. gelegenheid bij z. besch. fam. voor 1 of 2 jongelui (liefst Engelsen) van beslist g. h., b. b. h. h., centrum der stad.

Brieven onder No. 1686 Bur. Pr. Bode.

CHEF-DRUKKERIJ

GEVRAAGD:

door een drukkerij van middelmatigen omvang, ter assistentie van den Bedrijfsleider, om dezen over eenige maanden te kunnen vervangen.

Voor goede kracht, flink salaris. Brieven onder No. 2142 Persbureau „ANETA“ Weltevreden.

1672

E. F. BUYN & Co.

Commissionnaires in Effecten.

Makelaars in: Producten.

Huizen, perceelen, ondernemingen, enz.

Ondernemingsbenodigdheden en Bulkartikelen.

Levensverzekeringen. Brandassurantiën, Autoverzekering.

BATAVIA

1690

BANDOENG

Nillmygebouw

Telef. No. 278.

Procuratiehouder

eener importfirma, met langdurige Indische praktijk, wenscht wegens omstandigheden van betrekking te veranderen.

Brieven onder No. 1677 aan dit blad.

FAGEOL

VOLGT AMERIKA'S VOORBEELD

FAGEOL

en gebruik LUCHTBANDEN op Uwe VRACHTAUTO'S, waardoor U de exploitatiekosten tot op de helft reduceert

Minder slijtage

Minder benzineverbruik

„Truck profits depend on operating economies. The profits earned by your truck are the sole basis of judging its worth to you“

EX S.S. „BONDOWOSO“ leverbaar FAGEOL trucks van 1½ — 2½ — 3½ — 4 ton laadvermogen, gemonteerd

LUCHTbanden, MASSIEVE banden en CUSHION wheels.

De eerste 2½ ton FAGEOLS voorzien van LUCHTBANDEN werden eenige maanden geleden onmiddellijk na aankom voor het Leger aangekocht!

603

FAGEOL

De Importeurs

De N.V. Garage De Auto - Bandoeng.

FAGEOL

Bij den DIENST VOOR WATERKRACHT EN ELECTRICITEIT TE BANDOENG bestaat GELEGENHEID tot dadelijke PLAATSING van:

- een waterbouwkundig opzichter, salaris f 250 tot f 450.— benevens duurtetoeslag,
- een commies op de hoogte van behandeling van personeele zaken, salaris f 150.— tot f 350.— benevens duurtetoeslag,
- een hoofdcommies op de hoogte van kaszaken en comptabel beheer, salaris f 350.— tot f 450.— benevens duurtetoeslag.

Aanvangssalaris voor a. b. en c. naar gelang van voorpraktijk en diploma's.

Met sollicitaties onder overlegging zoo mogelijk van beoordeelingen, schriftelijk zich te wenden tot het Hoofd der Afdeling Administratie van bovengenoemden dienst Niasstraat No. 2, Bandoeng.

1666

Hoofd-Goedangemployé.

Bij de fabriek Sentono te Kediri van de N. V. Oliefabrieken Insulinde kan geplaatst worden

ÉÉN HOOFD-GOEDANGEMPLOYÉ

op nader overeen te komen voorwaarden. Oud-onderofficiëren met kennis van magazijnbeheer genieten de voorkeur.

Sollicitaties schriftelijk te richten tot den Administrateur.

1688

GEVRAAGD

een paviljoen met Autogarage.

Brieven No. 1692 Bureau Pr. Bode.

DIRECT TE HUUR

Gemeubileerd Paviljoen

2 kamers en zijte, voor dame.

Te bevragen nummer 1676 bureau Preangerbode.

Ten overname aangeboden:

Een zeer goed onderhouden 7 Zits WOLSELEY Automobiël

- Voor den prijs van f 8000.-

Te bezichtigen bij:

N. V. Bandoengsche Autohandel

Dir. K. A. v. d. HOEK, Bandoeng

Brieven aan bovengenoemd adres.

1673

Muller-Sigaren

N. V. VAN DEUTKOM & WAAL

Bandoeng — Batavia — Soerabaja

Semarang — Djocja.

N. V. Maison Kuyl & Versteeg,

Bandoeng.

Telefoon Nos 33, 261, 728 en 1182.

Leveranciers van Z. E. den GOUVERNEUR-GENERAAL van NEDERL.-INDIË

Depôt der Mineraalwaterfabriek BUDDHA.

Voor de komende Hooge Feestdagen offereen wij ons gerenommeerd Kerstbrood, uitmuntende vulling ad f 0.60, f 1.20, f 1.80 en f 2.50.

Echte Saksische en Thüringer Weihnachtstollen, hoog fijn gebak f 1.50, f 3.— en f 5.— Kerst-Tulbanden à f 2.—, f 3.— en f 4.— Prachtige Kerstkransen, gevuld met marsepain en confituren, van f 2.50, f 3.50, f 5.— en hoger.

Gâteau de Noël, SPÉCIALITÉ de la MAISON, een delicatessé, van f 2.50, f 3.50 en f 5.— per stuk, Plum-Cakes f 2.— per stuk, Christmas-Cakes f 4.— per stuk, Plum-Pudding met Rhum-Saus f 4.— per stuk, Vanille-Ys, Plombière-Ys, Vruchten-Ys vanaf f 5.— per bus, Sneeuwballen, Berliner-Bollen, Poffertjes per dozijn f 2.40, Wafelen per dozijn f 3.60, Saucys-Broodjes, Croquetten, Pastetjes per dozijn f 3.60, Vol Au Vents van Visch, Kip, Duiven enz. vanaf f 6.— per stuk, Taartjes, de bekend fijne soorten in groote verscheidenheid per dozijn f 2.10 Alle soorten fijne Taarten vanaf f 5.— per stuk.

Gevulde Kippen, Eenden, Ganzen, Kapoenen vanaf f 6.— tot f 15.— per stuk.

Speenvarkens, heerlijke vulling en saus per stuk f 35.— Huzaren-Salade, Zalm-Salade per schotel f 3.—, Kreeften-Salade, Haring-Salade per schotel f 4.—, Kastanjes per pond f 2.—

Alle soorten fijne Wijnen, Likeuren, Champagne.

1668

Beleefd aanbevelend.

BON.

Ondergeteekende, ABONNÉ op de PREANGERBODE, verzoekt mede te geven à contant

toezending van

1 MAANDKALENDER à f 0.75

(franco per post à f 0.85)

waarvoor het bedrag

à f _____ bijgaand

ingesloten.

DUIDELIJK ADRES:

Volksraad.

(Slotverslag vergadering van Dinsdag.)

De heer Valkenburg brengt ovensens de kwestie der zeehavens ter sprake, en gaat de geschiedenis der havens na gedurende de laatste 10 jaren. In dit verband dient de poenale sanctie te worden bezien. De firma De Groot heeft reeds verzocht, voor haar bedrijf die poenale sanctie weer in te voeren. Terecht heeft de directeur van Justitie ongunstig geadviseerd. Maar daarmee was de firma niet geholpen zij moet werken met vrije arbeiders, die ieder oogenblik kunnen droesen.

Waar een dergelijk werken op den duur niet mogelijk is, zou spr. toch gaarne zien, dat aan die firma het recht wordt gegeven om tijdelijk een tweehonderd contractkoelies te laten overkomen en onder de poenale sanctie te laten stellen. De firma De Groot betaalt een goed loon.

De heer Vreede: Wat verstaat U onder een goed loon?

De heer Valkenburg: De firma De Groot betaalt minstens f 3 à f 3,50 per dag voor een koelie. Ik noem dit een behoorlijk loon.

De heer Vreede: En wat verdient de vrije koelie?

De heer Valkenburg: U hebt gisteravond in de courant kunnen lezen, dat de vrije koelies 55 cent per dag verdienen. Dat maakt met Pelawan wel een klein verschil!

Spr. brengt daarna ter sprake de korte en lange huurtermijnen in de havens, het partikuliere en het eigenbeheer der havens, de moderne haven-exploitatie. Spr. meent dat eerst over 10 jaren cijfers kunnen worden gegeven, waaruit zou kunnen blijken, dat eigen beheer der havens gewenscht is. Thans acht spr. dit nog te gevaarlijk.

Spr. komt op de steenkolen-voorziening in de havens, vooral die van Priok. Men heeft gezegd, dat de regeering die geheel in handen zal nemen, maar spr. meent, dat daarvan nog niets is gebleken.

Het vormen van een monopolie moet worden tegengegaan. Wel moet de regeering zich desnoods voor de helft financieel interesseren bij het haven-steenkolenbedrijf.

De vergadering wordt daarna geschorst. Na de pauze komt in behandeling de afdeling VIII (Gouvernements Bedrijven).

De heer Abdoel Moeis houdt een zeer slecht verstaanbare rede over de onjuiste wijze, waarop de S.S. werkkraft eischt van de bevolking voor het onderhoud van een weggedeelte.

De heer Vreede bespreekt den achteruitgang van het transportwezen hier te lande. Aan de hoge eischen kan dit transportwezen niet langer voldoen, ook al wegens materiaal-gebrek. Achteruitgang van

de bedrijfs-zekerheid is mede hiervan oorzaak.

Men heeft gezegd, dat in 1921 dit materieel-tekort zal zijn ingehaald, maar spreker ziet daar nog niet veel van. Spreker hekelt den thans nog bij de S.S. bestaanden feodalen toestand van een veel te langen werkdag, waar in Holland acht uur door het spoorweg-personeel wordt gearbeid.

Spr. gelooft, dat ook het spoorverkeer in Indië evenals elders moeilijke jaren tegemoet gaat. Het bestuur van de S.S. dat ziet hoe de dienst ional hokt en dat aan het oudere materiaal steeds hogere eischen stelt, brengt geen verbetering aan. Gaat men van de werkkraften nog meer eischen, dan zal de draad knappen.

Spreker vreest dat een onverwachte inzinking aanstaande is, en dit zou wel eens kunnen plaatsgrijpen bij de instelling van de "eendaagsche".

Spreker brengt daarna verschillende spoorweglijnen ter sprake die verbetering behoeven en anderzijds worden lijnen verduubeld waar dit niet noodig is; ook op het traject van de eendaagsche Batavia-Soerabaja.

Wat deze eendaagsche betreft, spreker gelooft niet, dat het publiek daarmee zoo gebaat zal zijn.

Nachtreinen moeten er komen, die veel meer het verkeer ten goede zullen komen. De vier dagen vacantie, die de Volksraadsleden pas hebben gehad, hebben spreker praktisch daarvan overtuigd. Bij een nachtverbinding zouden de menschen van Mid-den-Java vier dagen thuis geweest zijn; nu moesten zij twee dagen in den trein doorbrengen.

Er moeten bij de S.S. geen millioenen worden besteed aan dingen, die niet noodig zijn. Daarom moet thans nog niet worden overgegaan tot de instelling van de eendaagsche verbinding Batavia-Soerabaja, waarmee zes millioen gepaard gaat.

De heer Cramer wenscht al hetgeen de nijverheid in Indië betreft te zien ondergebracht in een departement van Nijverheid.

Reeds meer is hierover gesproken, maar de regeering heeft zich daarover niet uitgelaten. De thans bestaande toestand leidt tot versnippering van krachten. Ook inzake de nijverheid moet alles worden geconcentreerd en in één hand worden gebracht.

In dit verband juicht spreker toe het voornemen der regeering om alle arbeidsaangelegenheden in een afzonderlijke afdeling samen te brengen. Dit moet ook geschieden met de nijverheids-aangelegenheden. Spreker vraagt ten spoedigste een zodanig plan van de regeering te mogen verwachten.

In verband met de in het vooruitzicht gestelde bedrijfswet hoopt spreker, dat de directeur van G.B. rekening zal houden met de in Holland steeds meer baanbrekende bepalingen inzake de bedrijfszekerheid.

Wat betreft de ontginning van de Djambi-velden, eindelijk dan toch zijn er plannen ingediend. Maar spreker protesteert er tegen, dat die voorstellen zijn ingediend zonder dat de Volksraad gehoord is. De Volksraad heeft tot plicht, daarop alsnog aan te dringen. Het geldt hier een Indisch belang.

Spreker dringt er op aan, telegrafisch de Nederlandsche regeering te verzoeken, in deze zaak geen beslissingen te nemen alvorens de Volksraad zijn advies heeft ingediend. Spreker zal in dien zin een motie indienen.

Wat die voorstellen betreft, spreker handelt zijn zienswijze, dat staatsexploitatie van de olievelden te verkiezen is boven

een gemengd bedrijf, zooals thans wordt voorgesteld. Spreker zal verdere bespreking over deze zaak uitstellen tot de voorstellen definitief zijn ingekomen.

Spreker komt dan tot het luchtverkeer. Ook hierin kan de regeering beter optreden dan een particulier. In handen van de regeering zal het luchtvaartverkeer, getuige de oorlogsjaren, zich kunnen uitbreiden. meer dan wanneer het luchtvaartbedrijf in particuliere handen blijft. Spreker zou het betreuren als door de regeering niet wordt overgegaan tot exploitatie van het luchtverkeer.

De heer Bergmeijer verklaart, alleen aan de motie-Cramer inzake het hooren van den Volksraad voor het nemen van besluiten inzake de Djambi-olievelden zijn stem te kunnen geven, indien vaststaat, dat daardoor geen vertraging zal ontstaan. De ontginning der olievelden is dringend noodig.

Spreker wenscht eenige verduidelijking, hoe de regeering de verschillende bedrijven als post-telegraaf-telefoon, spoorwegen, enz., betitelt: Zijn dit openbare diensten of wel openbare bedrijven?

Spreker vraagt verder of het couranten-bericht juist is dat de Regeering het meervoudig hoofdechap van de S.S. wil vervangen door een éénhoofdig bestuur.

Ook wenscht spreker nadere verklaring van de regeering, op welke gronden zij het verzoek van het consortium voor de luchtvaart om steun en concessie zonder meer heeft afgewezen.

De vergadering wordt daarna verdaagd tot Woensdagmorgen negen uur.

Nederlandsch-Indië.

EEN BILLIJK VERZOEK.

De Nederlandsche Indische Officiers-Vereeniging zond het ondervolgende request aan den gouverneur-generaal van Indië:

Geven met verschuldigde eerbied te kennen, J. D. A. de Fremery, majoor en F.J.T.C. Siegmund, kapitein, beiden der artillerie en in garnizoen te Bandoeng, onderscheidenlijk voorzitter en secretaris der Nederlandsch Indische Officiers-vereeniging en als zodanig handelende in opdracht en met machtiging van genoemde vereeniging;

dat in het nummer 9 over het jaar 1920 van het „Orgaan van de vereeniging van Officiëren van de Nederlandsche Landmacht“ een door den heer J. Collette geschreven artikel voorkomt, getiteld: Het Regeerings-ontwerp „Regeling rechtstoestand van ambtenaren“;

dat de aandacht van het hoofdbestuur is gevallen op het in dat artikel voorkomende gedeelte, luidende als volgt:

„Ook is in het regeerings-ontwerp opgenomen, dat na het overlijden van den ambtenaar een som uitgekeerd wordt, gelijkstaande met de laatste bezoldiging van den overledene, berekend over het „nog niet ingetreden gedeelte van de maand van overlijden en over de volgende drie maanden, zoo ook het gebruik van de ambtenaars-woning of wel het teekenen van een daarvoor te stellen „schadeloosstelling.“

„De regeering noemt dit een bevrediging van een ethischen eisch; voor het gezin „moet de overgang naar den nieuwen toestand, dien de dood van den kostwinner schept, zooveel mogelijk verlicht worden; dat het hoofdbestuur niet beschikt over een exemplaar van het vorenbedoelde regeeringsontwerp, maar dat het aanneemt, dat in het artikel van den heer Colette het door de Nederlandsche Regeering ingeno-

Ik anelde naar het telegraaf-kantoor om Edith op de hoogte te brengen en verzocht haar, zoo spoedig mogelijk, liefst heden nog, naar Berlijn te komen. Drie uur later had ik haar antwoord: „Verwacht mij morgenochtend om half 10 aan het station.“

Ik was onbeleeft genoeg, mijn Dorpater collega te laten wachten, zoo-als hij mij eens had laten wachten.

Wegens plotseling opgetreden veranderingen kon ik tot mijn spijt mijn afspraak niet houden en verzocht ik hem, het onderhoud te willen uitstellen tot 1 October, dan zou hij mij onfeilbaar in het Hotel de Rome treffen.

Op het afgesproken uur vond ik Edith aan het station. De opgewonden vrouw wilde zoo snel mogelijk naar Julie's woning en weldra stonden de beide zusters tegenover elkander en vielen in elkaars armen.

Uit Edith's mond hoorde zij nu ten tweeden male, wat zij uit mijn mond niet had willen gelooven.

Wij mannen kunnen toch slecht redeneeren, dat voelde ik weer overtuigend. Ik had zó mijn best gedaan, hoe anders kon Edith het verlangen van den verlatene schilderen! Hoe aangrijpend sprak zij over den plicht van het vrouwenhart om te lijden en te vergeven. Toen zij geëindigd had, was de twijfel gebroken, van de lippen der terug gevondene klonk een zacht, verzoenend „Ja!“

Edith wilde, dat ik als bemiddelaar in deze zaak ook de laatste acte in het drama zou leiden. Ik had mij een stormachtige scène voorgesteld, maar ik had mij vergist. De beide echtgenooten vielen, net als den

men standpunt juist is weergegeven;

dat het een voor de Nederlandsche ambtenaren als de bevrediging van een ethischen eisch naar voren wordt gebracht, uiteraard, ook geldt voor de Nederlandsch-Indische landsdienaren.

Redenen, waarom het hoofdbestuur van de Nederlandsch-Indische Officiers-vereeniging zich tot Uwe Excellentie wendt met het eerbiedig verzoek, wel te willen bevelen, dat bij het voorloopig ontwerp der begroting voor 1922 de noodige gelden worden opgebracht om de weduwen en wezen van officieren van het Nederlandsch-Indische leger op overeenkomstige wijze tegemoet te komen als de Nederlandsche regeering voornemens is, voor hare ambtenaren te doen; stellende het hoofdbestuur zich op het standpunt, dat het een deugelijk verzoek alleen voor de officieren kan doen, maar dat de maatregel zich uiteraard zal moeten uitstrekken over alle indische landsdienaren zonder onderscheid van rang, stand of landaard.

TEGEN DE RAMPOKKERS.

A n e t a verneemt het volgende:

Nog vóór het einde van 1920 zal te Meester-Cornelis de Divisie Marechaussée van Oost-Java aankomen, die met de divisie van West-Java bestemd is om tegen de rampokkers in de afdeling Meester-Cornelis op te treden.

Het geheel staat onder leiding van den kapitein divisie-commandant Oudsborg.

Van de vijf afdelingen, elk onder bevel van een luitenant, zullen drie worden gelegerd in de landhuizen Tji-poeta, Rustenburg en Klender, resp. gelegen in de districten Paroeng (afdeeling Buitenzorg) en Meester-Cornelis, terwijl de beide andere afdelingen voorloopig op hare tegenwoordige standplaats Tjobaroesa en Poerwakarta zullen blijven; maar bestemd zijn, om, zoodra aldaar over de noodige logies-ruimte wordt beschikt, naar Bekasi en Tjekarang te worden verplaatst.

In 1921 kan derhalve een aanvang worden gemaakt met de systematische bestrijding van dit ingeroeste „rampokwezen“.

Op voorstel van den resident van Batavia is daarvoor een troep van voldoende sterkte (ongeveer 400 man), gecommandeerd door ervaren officieren, aangewezen.

Een benoeming tot onbezoldigd politie-agent eerste klasse, politie-opziener en commissaris van politie van resp. minderen, Europeesche onderofficiëren en de officieren geeft hun de noodige preventieve en repressieve politionele bevoegdheid.

MET DE „K. III“ NAAR OOST-INDIË

Suez, 14-10-'20

Door de Straat van Gibraltar gaat 't verder. Ook hier evenals in 't Engelsche Kanaal is 't druk op zee; de enge passage waar alles wat de Middellandsche Zee binnenkomt of verlaat, door moet.

Nog een dikke vierhonderd mijl, twee dagen varen hebben we voor den boeg tot ons doel Algiers. Met de kalme zee, overdag de zon aan een hemel zonder wolkje, 's nachts 't geflonker van de ontelbare sterren is 't aan dek een genoegen. Beneden begint 't kwik langzaam maar zeker op te loopen, 't wordt al „balsemiek.“

vorigen dag de beide zusters, in elkaars armen en hielden elkander zó lang omarmd, dat ik als volkomen onnoodig toeschouwer tot het verstandige besluit kwam, ze alleen te laten.

Eerst den volgende namiddag zochten zij mij op en overlaadden mij met dank- en vriendschapsbetuigingen, die voor mijn gevoelig hart inderdaad balsem waren want de heillooze, afschoon onschuldige gevolgen van mijn psychologisch opstel hadden als een zwaren last mijn ziel gedrukt.

Wat Rudolf gedurende de twee laatste maanden aan zijn roman „Dunkle Naturen“ had geschreven ging zonder erbarming in de kachel. Nu begon hij op-nieuw en voltooide het volgende jaar één der meest gewichtige romans der hedendaagsche literatuur.

Rudolf heeft nog steeds een neiging naar buitengewone dingen, maar de lichtzinnige overmoed van zijn jonge jaren is geheel verdwenen, dank zij den invloed van „de rooie Julia.“

— EINDE. —

Feuilleton.

De rooie Julia.

Humoreske, naar het Duitsch van
ERNST ECKSTEIN.

15)

Alle moeite, haar van de oprechtheid mijner woorden te overtuigen, leden schipbreuk op de hardnekkigheid van haar wantrouwen.

„Geloof mij,“ sprak zij met gehuchelde kalmte, „het is geen kinderachtige trots, die mij zoo hardvochtig maakt. Ik gevoel maar al te goed, dat een man, die Edith heeft lief gehad, voor een schepsel van mijn slag geen neiging kan blijven behouden. Zeg hem, dat ik alles begrijp, dat ik hem vergeef, maar dat ik niet kan terugkeeren met deze doorn in de borst, dat is meer dan ik kan, dat zou mijn dood zijn.“

Zijn stond op.

„En zoo wil U van mij scheiden?“ vroeg

Groote voorraden.

Lindeteves-Stokvis

De blauwe uniformjas wordt er te warm, de pyjama-tenu. En voor den nacht worden lakens en dekens luxe. 's Namiddags, na de werkzaamheden wordt er gestopt, onze jol gaat te water en 't is alle hens zwemmen, ter opfrissing. Dat is lekker zoo'n bad in volle zee; de eerste maal waren er nog enkelen die 't eerst eens aan moesten zien, ze zijn echter spoedig bekeerd en van hoog tot laag tjompt een ieder nu overboord, 't heldere, maar erg zoute water in.

En zoo komen we zonder zenuwschokkende gebeurtenissen, maar een pak kurk, dat we onderweg opgepikt hebben, rijker, 's Zaterdag in den morgen op de reede van Algiers.

Op den hoek van de baai de witte lichttoren die ons in den nacht den weg gewezen heeft. En achter den hoek hangt onder tegen de bergen aan de nevel, die van de grauwe huizenplakken de omtrekken vervaagt, de stad achter den sluier doet gissen. Hooger op in de bergen is 't helderder en daar prijkt boven alles uit de „Nôtre Dame“, de geelwitte kerk met stoeten koepeltoren. Daar links valt nog iets op, een kenbaar punt uit zee. 't Is een pyramide die hoog boven de stad daar is opgericht ter nagedachtenis aan de zonen van het land, die in den laatsten oorlog vielen.

Dichter bij den wal laten de contouren zich beter onderscheiden. 't Zijn groote geelwitte blokken tegen de bergen aan, de typische Arabische huizen, vierkante blokken, plat dak, vierkante gaten als ramen. En tusschen die blokken hier en daar plekken groen, welke meer naar de toppen toe, grooter worden totdat de bergkam met een zwartgroenen zoom afsteekt tegen den blauwig grijzen ochtendhemel. De voet van de helling wordt ook wat helderder, toont meer afwisseling, is niet zoo strak van lijn. 't Is het Europeesche deel van de stad. In de haven, die „open“ komt, zien we vele schepen, de „albeslissers“, de sterkvergroote prisma's die de eenige Italiaansche oorlogsschepen onderkennen.

De loodsvlag, de Nederlandsche driekleur op een wit veld, gaat in top en een half uur later worden we de haven in naar onze ligplaats geloodst. 't Achterschip met trosen landvast, vóór achter 't anker. Ook nu weer hebben we veel plezier van onze kleine jol om de communicatie met den wal te onderhouden. Naast ons ligt een Rus, een schepje met de oorlogsvlag van 't oude regime op; 't blauwe kruis in een wit veld. Den wimpel, 't kenmerk van een oorlogsschip, heeft 't niet waaien. 't Geheel maakt den indruk van een bewapenden trawler, vóór en achter een kanon; de bemanning loopt er deels in uniform deels in burger over dek.

Ze hebben zich geschaard onder de vlag van Wrangel. — Tusschen ons en den Rus drijven ettelijke prauwjes met „kadraaiers“, handelaars die hun waar aanprijzen, kleurige doeken, sjaals, prentkaarten, vruchten. En als reclame, speciaal voor 't Hollandsche oorlogsschip, ligt 't woordje g.v.d. hun op de lippen bestorven, 't voornaamste van hun Hollandschen woordenschat, waarschijnlijk niet wetend wat ze hiermee zeggen.

Intusschen klimt 't zonnetje al hooger en hooger en de koelte van de open zee misen we hier. 't Wordt werkelijk erg warm. Witte plunjes, welke we op Port-Said, waarheen onze bagage wordt gebracht, zullen vinden, zouden we hier al heel goed kunnen gebruiken.

Wij komen in Algiers niet alleen om onze voorraden aan te vullen, om tijdens de stilligdagen allen onderdeelen van de boot een speciaal onderhoud te geven en een ieder gelegenheid te geven de beenen weer eens uit te strekken, neen 't bezoek hier geldt ook den consul, één van onze landgenooten. Reeds menig jaar staat de heer Ruys aan 't hoofd van 't Consulaat der Nederlanden te Algiers, menig Hollandsch oorlogsschip heeft hij deze haven zien bin-

nenloopen. Vele zijn de commandanten die in den loop der jaren zijn dienaten hebben geapprecieerd. 't Is dan ook daarom dat wij opdracht ontvingen, als blijk van waardering hem de versierselen van Ridder in de orde van Oranje Nassau aan boord Hr. Ms. „K. III“ uit te reiken.

Nu iets over Algiers. — De benedenstad draagt 'n Europeesch cachet, ruime straten, groote winkels, electrische trams. In de namiddagen is het in de hoofdstraten en langs den Boulevard die den zeekant volgt, een gezellige drukte, iets van 't luchtige, elegante Fransche. Maar wat die drukte zoo aantrekkelijk maakt is, dat tusschen 't Europeesche 't Arabische element afwisseling brengt, de Arabieten met hun sierlijk getooide gewaden, den tulband op 't hoofd. Niet allen weten ze hun dracht met evenveel gratie te dragen, van velen is 't wit erg aan den grauwen kant.

Gedurende de dagen in Algiers had het schip een goed onderhoud gekregen. Van buiten en binnen geschilderd en bijgehaald, alle onderdeelen nagezien en geprobeerd, den machines een goede beurt gegeven. Een ieder had ruimschoots gelegenheid gehad de beenen weer eens uit te strekken. Met de bemanning werd een tocht met een groote autobus langs de kust gemaakt, naar een badplaatsje een veertig kilometer rond de baai om de Oost. Een zeer geslaagd uitstapje. Zoo zijn de dagen in Algiers alweer voorbijgegaan en nu is 't weer verder om de Oost naar Malta.

Begunstigd door kalm, mooi weer verlaten we de haven van Algiers, kijken de witte stad tegen de bergen nog eens aan en maken dan bij onszelf als 't ware balans op. Alle indrukken gaan even door het hoofd, vaag maar en een generale indruk komt naar voren. En het saldo viel zeker ten gunste van Algiers uit. Zoo tegen elkaar merkten we op: „dat stadje is wel iets.“

Alg. Hbl.

PENSIOENBOND VAN INDISCHE AMBTENAREN.

Onder voorzitterschap van den oud-resident F. Folkens is te 's-Gravenhage een algemeene vergadering gehouden van den Pensioenbond van Indische ambtenaren.

De voorzitter deelde mede, dat de heer Scheures als lid van de commissie voor de Verzoekschriften het volgende verslag heeft uitgebracht: Daar reeds bij de wet van 25 Juli 1918, pensioenfondsen zijn opgericht voor (een deel van) de landsdienaren in N.-I., dient overwogen te worden, of het mogelijk is deze pensioenfondsen voor alle gepensioneerden te laten gelden.

Besloten werd alsnog het noodige te verrichten, opdat bij de a.s. behandeling van de Indische Begroting deze zaak ter sprake zal komen.

Mede werd besloten een request in te dienen ter verkrijging van pensioengelijk-gerechtigdheid voor alle gepensioneerde Indische landsdienaren, n.l. een gelijk pensioen voor allen, die in een zelfden rang of betrekking een gelijk aantal jaren hebben gediend, terwijl tevens werd goedgekeurd, dat het Bestuur pogingen in het werk zal stellen om, zooals thans voor de Nederlandsche gepensioneerden is bepaald, ook van de Indische gepensioneerden de afschaffing te erlangen van de betaling van de 5 pct. voor het weduwen- en wezenfonds.

TACHTIG MILLIOEN AFZICHTELIJKE MONSTERS.

In het bekende Instituut Pasteur te Parijs heeft een micro-bioloog zich de moeite getroost om een één-francs bankbiljet te onderzoeken, zooals er sedert eenige maanden in omloop zijn.

Hij kwam tot de ontdekking, dat zoo'n biljet overdekt was met ongeveer tachtig miljoen bacillen, die gelijken op zeesterren, lobsters, duizendpooten, garnalen en grijnzende kabouteren.

Op één biljet kwamen tuberculose, pest, berri-berri en andere bacillen voor.

De onderzoeker verklaarde aan een correspondent van de „Paris Central News“ dat er geen beter kweekbed voor bacteriën is dan zoo'n bankbiljet. Ze ontvingen volop versche lucht, zij komen in zakken en boekjes terecht, waar juist de meest geschikte temperatuur heerscht en ze krijgen voldoende vocht van de natte en warme handen van hen, die er mee omgaan.

Een stukje van een biljet afscheurend, legde hij het onder de microscoop.

De journalist mocht een kijkje nemen. Door den lens zag hij monsters van meer afzichtelijken vorm dan men zich kan voorstellen, in een nachtmerrie door een krioelen. De meeste ongedachte wezens kruipen en kronkelen door elkaar.

ONZE JEUGD!

Kleine Annie tot haar broertje: „Jantje, ga je mee vader en-moedertje spelen? Dan is de pop het kind, en ik zal 'r mooi aankleeden en dan zal ik zeggen: zeg 's dag pappie...“

Jantje (vijf jaar): „Ja, en dan zal ik zeggen: lig toch niet te zaniken aan mijn hoofd, ik moet mijn krant lezen.“ (Historisch).

Van Heinde en Ver.

HOOP OP ONDERHANDELINGEN MET IERLAND.

Uit Londen werd 2 Dec. aan de Loc. gemeld:

De laatste verschrikkelijke gebeurtenis in Ierland is de vermoordding van een troep van zeventien cadetten, alle oud-officieren, die zich bij het begin der campagne van de wandaden in Engeland, bij het leger aansloten. Het publiek is zeer onder den indruk. Ongelukkigwijze worden hierdoor thans de hartstochten nog meer opgewekt en de actie der Asquithianen en de liberale pers, die de wraaknemingen verwerpt geraakt nog meer in discredit.

Ondanks dit, gelooven sommigen, dat thans het juiste oogenblik is aangebroken om de lieden van goeden wille aan weerszijden bijeen te roepen ten einde wapenstilstand tot stand te brengen voor de moorden van Sinn Feiners en legerkrachten en onderhandelingen te openen. De „Daily News“ verzekert, dat er belangrijke invloeden bij de regeering werkzaam zijn om tot dit doel te geraken. Een Iersch lid nam het initiatief, doch belangrijkste leden bewaaren het stilzwijzen. De meesten van hen, het is waar, zijn in de gevangenis en wanneer het inderdaad is zooals de premier het herhaaldelijk verklaarde, dat hij zeer gaarne zou wenschen te onderhandelen met hen, die bevoegd zijn voor Ierland te spreken, dan moet hij beginnen deze menschen in vrijheid te stellen.

DE HOUTEN SCHEPEN VAN AMERIKA.

Reeds meerdere malen is er op gewezen, dat de aanbouw van houten stoomschepen in Amerika een mislukking is gebleken. Naar wij in de „Manila Daily Bulletin“ lezen, zijn door het Amerikaansche scheepvaartdepartement 285 van deze stoomers per advertentie te koop aangeboden.

Naar verder gemeld wordt, zouden enkele Europeesche maatschappijen deze schepen wel willen aankopen voor de kustvaart. Over den prijs wordt nog onderhandeld.

Wetenschap

MEVROUW SERRURIER †.

In Zwitserland, te Baugy sur Clarens, overleed mevrouw de weduwe Serrurier, geb. Ten Kate, een vrouw, die indertijd met buitengewone energie de medewerkster te Batavia was van haar man, mr. L. Serrurier. Diens naam brengt de dagen in herinnering van de krachtige pogingen van den heer Serrurier, toentertijd directeur van het Ethnografisch Museum te Leiden, in vereniging met Victor de Stuers, voor de stichting van een nieuw en grooter gebouw voor de zich steeds meer uitbreidende ethnografische verzamelingen, een strijd, die eenige jaren met groot talent werd gevoerd, waarover brochures en dagbladartikelen het licht zagen, meetings werden gehouden en die ten slotte doodliep op de vraag: Amsterdam of Den Haag zonder welke rivaliteit het Nederlandsch Ethnografisch Museum zeer waarschijnlijk reeds lang een meer behoorlijke huisvesting zou hebben gehad.

Serrurier en De Stuers hebben het mogelijke gedaan om dit vraagstuk op te lossen, meenende dat wij aan onze positie als koloniale mogendheid verschuldigd waren een einde te maken aan een toestand die nog altijd en naarmate de stichting wordt uitgesteld, in steeds hooger mate een schande voor Nederland is.

Eindelijk het hopelooze van dien strijd inziende, vertrok Serrurier in 1898 naar Indië en aldaar, o.a. als leraar aan 't gymnasium Willem III een nieuwen werkkring te vinden.

Reeds te Leiden, en voornamelijk te Batavia was zijn echtgenoot zijn trouwe en energieke medewerkster, wat hem, bij zijn zwakke gezondheid, zeer te stade kwam. Zij was hem namelijk behulpzaam bij het reorganiseeren en het samenstellen van een catalogus van de Ethnografische verzamelingen te Batavia. Toen Serrurier op betrekkelijk jeugdigen leeftijd in 1901 overleed, bracht zijn weduwe den omvangrijken arbeid ten einde; de regeering benoemde

haar deswege tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Mevr. Serrurier, die den leeftijd van 58 jaren bereikte, was een dochter van den indertijd beroemden Haagschen genre- en historieschilder Herman ten Kate en zuster van den ethnoloog H. F. C. ten Kate Jr., met wien zij haar laatste levensjaren in Zwitserland woonde.

(„N. C.“)

Mutaties.

(Aanvulling van onze telegrammen).

Onderwijs.

Overgeplaatst van de openb. Holl. Chin. school No. 2 te Batavia naar de openb. Eur. 1ste lagere school B. te Bandoeng de tijd, onderw. 3de kl. mevr. H. G. Steppe geboren Turiën; van de 1ste school A te Bandoeng naar de 3de school aldaar de onderw. 2de kl. W. K. H. van Welsem; van de 3de school te Bandoeng naar de 1ste school B. aldaar de tijd, onderw. 3de kl. mej. E. Ch. C. Dekkers; van de 1ste school B. te Bandoeng naar de 1ste school C. aldaar de tijd, onderw. 3de kl. mej. C. A. J. Brunsveld van Hulst; van de 1ste school C. te Bandoeng naar de 1ste school A. aldaar de tijd, onderw. 3de kl. mej. P. W. Keller.

Justitie.

Benoemd tot adjunct-griffier bij den landraad te Djombang J. W. Kahle, thans adjunct-griffier van den landraad te Kediri.

Belast: met de waarn. der betrekking van adjunct-griffier bij den landraad te Kediri L. J. Hetharia, thans wd. adjunct-griffier van den landraad te Djombang.

B.O.W.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als ingenieur voor de landsgebouwen de uitgezonden ambtenaar B. Nobile de Vastarini.

Toegevoegd: aan den resident van Riouw en onder, de onder-opzichter Mohammad Achier; aan den resident van Tapanoeeli de onder-opzichter Raden Siregar; aan het hoofd der 4de waterstaats-afd., teneinde om op diens kantoor te worden werkzaam gesteld, de tijd ingenieur voor de landsgebouwen B. Nobile de Vastarini.

Advertentiën

Aardig huis

te koop bevattende voor-, binnen- en achtergalerij, 4 slaapkamers, logeerkamer, spenkamer, bijgebouwen en 2 bediendekamers, voor slechts f 24.500,- hypotheek kan gevestigd blijven.

Uitsluitend te bevragen bij de B. A. M. 1653 Bragaweg 14, Tel. No. 683.

Bouwperceel te Bandoeng

op mooi gelegen punt te koop zeer goedkoop Nadere inlichtingen te bekomen bij de B.A.M. 1654 Bragaweg 14, Tel. No. 683.

Goedkoope Huizen

te koop 2 mooie huizen samen voor f 25.000,- waarvan een flink bedrag als hypotheek kan gevestigd blijven. De huizen hebben een voor- en achtergalerij en 3 kamers, complete bijgebouwen.

Inlichtingen te bevragen bij de B. A. M. 1655 Bragaweg 14, Tel. No. 683.

Hotel te koop.

Te koop te Djokja het bekende Hotel Centrum. Te bevragen bij de B. A. M. 1656 Bragaweg 14, Tel. No. 683.

Vlengelpompjes

N.V. VAN DEUTEKOM & WAAL
Bandoeng — Batavia — Soerabaja
Semarang — Djocja.

262

Bekendstelling.

De Directeur der Haven van Tjilatjap maakt bekend:

1ste dat prijs wordt gesteld op de geregelde ontvangst van offerte's voor levering van:

- bouwmaterialen
- technische artikelen, voor zoover deze geacht kunnen worden tot de benodigdheden van het havenbedrijf te behooren.
- boekwerken, handelende over of van belang zijnde voor het havenbedrijf.
- kantoorbehoeften.

2de dat de betaling van rekeningen e.d. komende ten laste van de onder zijn beheer gestelde haven uitsluitend geschiedt tegen overlegging van de, op die rekeningen betrekking hebbende orginee bestelbons.

1531

De Directeur der Haven van Tjilatjap.

Jacques van het Zilveren Norden ???

Mitchel Lewis. 1663

Voor Dinsdag 7, Woensdag 8 en
Donderdag 9 December 1920

— : Een Keurig Programma: —

1. William - Stowell
2. De lieveling der Dames
3. in:
4. De Buterfly - Production
- 5.

„Wanhooop”

Een machtig Drama in VIJF Prachtbedrijven
dat niet zal nalaten een diepen indruk op
den toeschouwer te maken

Daarna: - 6 - 7 - 8 - 9 -
Het ZESDE vervolg van Universal's
Serie-Wonder:

„The-Lion-Man”

Episode 13. Episode 14

Twee zeer boeiende gedeelten.

— : Gewone — Lage — Prijzen: —

Let op! Nog slechts enkele dagen:

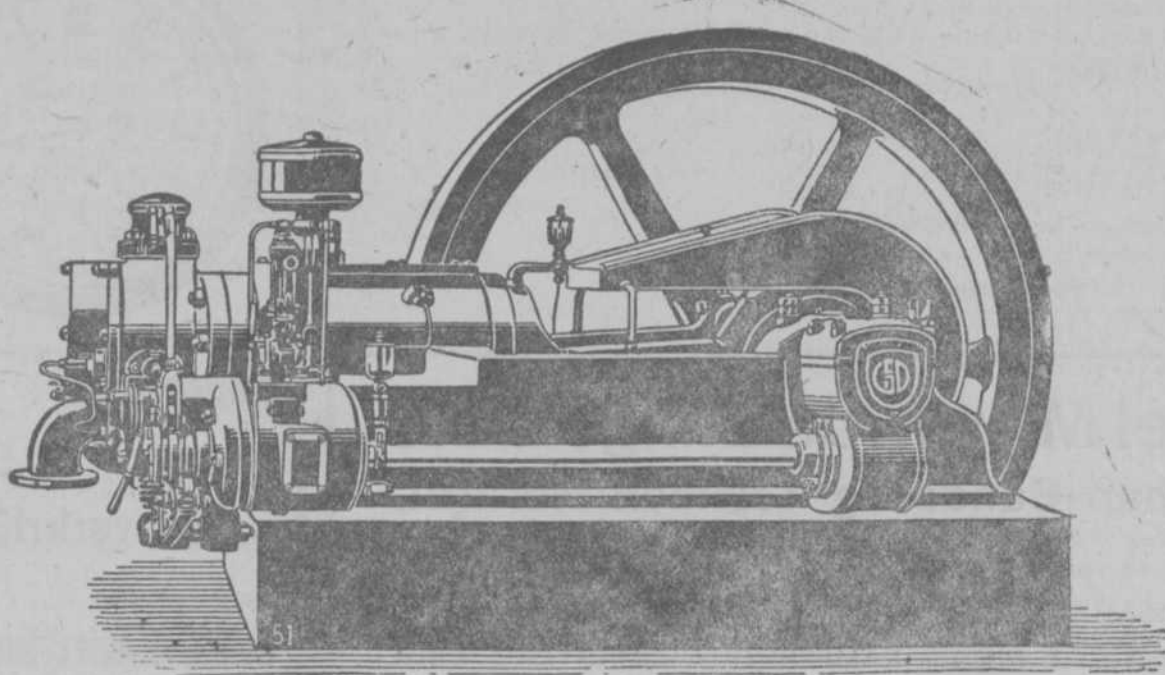
„Veritas - Vincit”

(De Waarheid Zegeviert)

Historisch Verhaal in ACHT Afdeelingen.
(Drie Tijdperken). 240

Liggende Deutz Dieselmotor

Direct uit voorraad leverbaar.

12 tot 100 P.K.

N.V. Motorenfabriek
Deutz

Carl Schlieper
Batavia - Bandoeng.

„ESSEX”

Gemaakt in dezelfde fabriek, ontworpen door dezelfde in-
genieurs, vervaardigd van dezelfde kwaliteit materialen
en met dezelfde goede eigenschappen als de bekende
HUDSON SUPER SIX.

Vraagt prijscourant

FUCHS & RENS

Bragaweg 59 - 61. - Tel 400, Bandoeng

195b

United American Lines Inc.

SUCCESSORS to

INDEPENDENT STEAMSHIP LINES
LIVERMORE, DEARBORN & Co., INC. NEW YORK
GEREGELDE MAANDELIJSCHES DIENST
tusschen Ned. Indië en New York, Vice-Versa.

Ladende op of omstreeks:

Stoomer	Batavia	Semarang	Soerabaja	Makassar
COSTIGAN	26 November	—	—	—
SAUGERTIES	—	—	26 November	—
CLEARWATER	10 December	6 December	1 December	—
WEST CALUMB	30 November	10 December	19 December	26 December
HALFMOON	8 December	15 December	25 December	—
ECLIPSE	10 Januari	17 Januari	27 Januari	—

VERDERE INLICHTINGEN VERSTREKKEN:

De Vertegenwoordiger
Voor Azië
M. W. BURWASH

250

De Agenten:
FRANCIS PEEK & Co., Ltd
Batavia, Semarang, Soerabaya,
Makassar, Medan, Padang

ORION - BIOSCOPE

Donderdag 9 en Vrijdag 10 December 1920.

- WILLIAM DUNCAN -

„Verpletterde Hinderpalen”

Serie 11 — 12: 4 deelen.

HOLLANDSCHE OPSCHRIFTEN.

GEWONE PRIJZEN.

LET OP!!!

ZATERDAG II DEZER EN VOLGENDE AVONDEN

Onze 7 deelige REX - BEACHS - Schlager 10

„Een drama van The Yukon”

Nederlandsch Indische Escompto-Maatschappij

Geschiede te BATAVIA 1857.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 50.000.000.—
VOLGESTORT f 45.000.000.—
RESERVE f 10.000.000.—

Hoofdkantoor BATAVIA

Agentschappen: AMSTERDAM, KEIZERSGRACHT 573-575.

„GRAVENHAGE, PRINS HENDRIKPLEIN 14.

Bandoeng, Cheribon, Djocjakarta, Macassar, Medan, Padang, Palembang, Samarang,
Soerabaja, Soerabaya-Simpang, Tegal en Weltevreden.

Correspondentschappen in Nederlandsch-Indië:

Ambon,	Gorontalo,	Menado,	Ternate,
Indramajoe,	Pekalongan,	Tjilatjap.	
Benkoelen,	Magelang,	Tandjong-Priok.	

Correspondenten te Singapore

Banque de l'Indo-Chine.

Bankiers in Europa & U. S. A.:

Hoyn & Co	Amsterdam.	Irving National Bank.	New York.
R. Meis & Zoonen	Rotterdam	American National Bank of San-Francisco.	San-Francisco.
London County Westminster			
& Parr's Bank Ltd., Londen.			

Kopen en verkoopen wissels en goudgeld. Verstreken reiscapitaal, betaalbaar in de voornaamste
plaatsen der wereld. Openen documentaire crediten. Beleenen goederen, producten en effecten. Belasten zich
met de uitvoering van effecten-orders. Openen Girorekeningen. Nemen geld in deposito.

DEPOSITO TARIEF:

4 pCt. per jaar bij 12 maanden	aan de terugbetaling voorafgaande opzegging.
3 1/2 - - - - - 6 -	
3 - - - - - 3 -	
2 - - - - - 1 maand	

DOEN ALLE BANKZAKEN.

Uit voorraad Bandoeng leverbaar

ORIGINEELE DUITSCHE ORIGINEELE BOSCH MAGNETEN EN BOUGIES

Z A 4	in alle afmetingen, met Amerik. en Fransch draad J A V A M I J. Tel. 1080 — Bandoeng
Z F 4	
Z U 4	
Z U 6	

APOLLO - THEATER

Soeniaradjaweg PATHÉ Bandoeng.

Dinsdag 7 en Maandag 8 December '20

1 PATHE JOURNAL No. 558

2 PRO DEO 2 DEELEN

4-5 THE TIGER'S TRAIL

6-7 Episodes 11 en 12.

Attentie !!!

Attentie !!!

Donderdag 9 en Vrijdag 10 December
PATHE'S 6 deelige Schlager „DE GEVAARLIJKE
SEKSE” (THE DEADLIER SEX)
BLANCHE SWEET in de hoofdrol.

242

Twee abdicaties.

(Slot.)

Gisteren deed ik uitkomen, zoo gaat de heer Zentgraaff voort:

dat de regering in geen enkel opzicht de hand heeft in de a.s. abdicatie van den Sultan.

dat de vervroegde terugkeer van den Kroonprins geheel los staat van het abdicatieplan. Natuurlijk — ik merkte dat al eerder op — is er geen sprake van, dat de Kroonprins een schrijven zou hebben gezonden, waarin hij mededeelt alleen te willen terugkomen als de Sultan wil aftreden. Dit verhaal behoort onvoorwaardelijk naar het rijk der fabelen te worden verwezen.

Om overigens nog eens te doen uitkomen, dat het mij uit superieure bron meegedeelde: de vervroegde terugkomst van den Kroonprins heeft met de eerst later opgekomen abdicatieplannen niets te maken, juist is, kan ik nog melden, dat men aanvankelijk voor den Kroonprins reeds had omgezien naar geschikte behuizing.

Sinds den dood van Pangeran Mangkoeboemi — den oudsten broer van den Sultan en den zeer invloedrijken man om wien zich alle conservatieve elementen groepeerden — woont Pangeran Boeminoto (de volgende Sultansbroer) in de Mangkoeboemen, een dalem die voorheen voor de kroonprinsen was bestemd. En daar wilde men den Kroonprins na terugkeer uit Holland doen wonen; zijn oom Boeminoto zou er dan uit moeten.

Deze regeling vervalt, nu de Kroonprins spoedig na zijn terugkomst den troon zal bestijgen; ik denk dat dit zoo in Maart 't geval zal zijn.

Thans de abdicatie zelve.

In den laatsten tijd besprak de Sultan herhaaldelijk zijn plan tot aftreden met den Rijksbestuurder, die er tegen was; over 't algemeen ziet men ongaarne een abdicatie. De Sultan kwam echter meermalen op dat plan terug; hij zei, dat hij rust wilde hebben. Natuurlijk gaf hij daarbij geen uiting aan bepaalde grieven; daar achtte de oude Vorst zich te hoog voor.

Intusschen is mij ook uit deze superieure bron bevestigd, dat feiten door mij reeds in dit blad van Donderdag besproken, op den Sultan geen aangename indruk hebben gemaakt. En..... laat ik er dit dadelijk bij zeggen..... op het grootste deel der Pangerans evenmin.

Ten eerste de bijna over de schreef gaande drang naar de instelling van een gemeenteraad, welke handeling, hoe men haar wende of keere, den Sultan inderdaad zijn hoofdplaats zal kosten. Men moet zich zoo'n beetje kunnen voorstellen, hoe diep dit den ouden Vorst heeft gegriefd, ook al heeft men de pil willen vergulden. Het plan, om de pathoos ter hoofdplaats af te schaffen, is immer afgestuit op den beslist tegenstand van den Sultan, die verklaarde, dat deze geapanageerden ommisbaar waren om zijn luister als Vorst te doen uitkomen, en onder resident Canne is dan ook besloten met afschaffing der pathoos te wachten, tot na het eventueel overlijden van den Sultan.

De Sultan deelde in 1905 reeds mede, dat hij van een gemeenteraad niets moest hebben en die meening heeft hij immer gehuldigd. En thans komt mijnheer Broekveldt — beste, brave man overigens — en zegt: dat nog „slechts“ de goedkeuring van den Sultan noodig is!

Dan de van weinig kiesheid getuigende benoeming van R. Sastrowidjono, vroeger djaksa te Sragen, thans wd. translateur. Het is mij bekend dat de resident indertijd hiervoor is gewaarschuwd zonder succès echter.

Ik heb in dit blad van Donderdag die kwestie reeds ampel besproken en daal dus niet meer in details af. Het ligt voor de hand, dat hij of zij, die een Javanen van lagere geboorte in den Kraton bij ontmoetingen met den Sultan een hogere positie bezorgt dan waarop prins van den bloede, zonen van den regeerenden vorst, mogen rekenen (immers de door de regering aangestelde Javaansche ambtenaar zit op een stoel, de prins moeten hurken op den grond) een do-aheid begaat, welke voor zeer velen een kwetsend karakter draagt. Men had een Europeaan moeten benoemen.

Er zijn nog andere redenen waarom de plaatsing van den heer Sastrowidjono als translateur hier minder gewenscht is, doch die vertellen wij later weleens.

Aldus, de Sultan had zijn abdicatieplan reeds een paar malen met den Rijksbestuurder besproken, die er tegen adviseerde. Op een goeden dag liet de Vorst zijn Patih wederom roepen en deelde hem mee, dat hij inderdaad alles wilde „pasrahken“ aan den Kroonprins. Waarop de Rijksbestuurder vroeg of de Sul-

tan alles al goed had overwogen. Toen hierop een toestemmend antwoord volgde, bracht de Rijksbestuurder verslag uit aan den resident.

Daarop volgde een conferentie in den Kraton door den Sultan, diens oudsten zoon Pangeran Bei en den resident. Nu de resident wist welke kwestie zou worden behandeld, stelde hij de voorwaarde, dat ook de Rijksbestuurder daarbij aanwezig zou zijn, waarop deze direct werd gehaald.

Op de conferentie werd uiting gegeven aan den definitieven wensch van den Sultan om de kroon neer te leggen.

Het ligt voor de hand, dat hierna nog allerlei andere voornemens vastzitten.

Met weet, dat de Sultan zich met zijn naaste verwanten en vrouwen wil terug trekken op Ambar Roekmo, het „Bantoelan“ van 1808, waar Sultan Sepoeh de voor zijn trots zoo ruikende ontmoeting had met Daendels. Ik hoor, dat hij echter den wensch heeft te kennen gegeven om, na zijn overlijden, de Ratoe Kentjono te vergunnen zich weer in den Kraton te vestigen. De vraag is of de Kroonprins eventueel genegen is aan dien wensch zijns vaders gevolg te geven. Het waarom zal de aandachtige lezer wellicht kunnen delven uit hetgeen ik straks zal vertellen.

De nog ongehuwde dochters van den Sultan hebben de keuze: of mee naar Ambarroekmo, of in den Kraton bij den Kroonprins blijven.

Verder kan ik nog melden, dat volgens Kratonkringen de resident zou hebben be-

loofd: *dat de regering, zoolang de Sultan leeft zeer omzichtig zal zijn wat betreft het tempo van het invoeren van hervormingen.*

Een zienswijze welke zou getuigen van verstandig beleid; men zal inderdaad, vooral, zoolang de oude sultan nog leeft, uiterst voorzichtig moeten zijn met het invoeren van hervormingen: Ik zal straks aantoonen, waarop deze meening is gebaseerd en behandel nu eerst nog de financiële gevolgen der abdicatie.

Zij die denken, dat de abdicatie de inleiding is eener nieuwe financiële aera met een veel kleinere civiele lijst voor den Kraton, zullen het naar alle waarschijnlijkheid aan het verkeerde eind hebben.

Immers, de Kraton zal op dubbele lasten komen. De opvoeding der nog ongehuwde kinderen van den Sultan zal moeten blijven geschieden op de wijze, welke voor deze kinderen gebruikelijk is: zij worden prins en prinsessen als zij den daarvoor gestelden leeftijd hebben bereikt.

Daarbij komt dan nog, dat ook de kinderen van den Kroonprins (na zijn troonsbestijging) als het oir van een regeerend vorst dienen te worden opgevoed en gesalarieerd. En..... hij heeft er ongeveer 21 (eenentwintig) waarvan, meen ik, tien jongens! Feitelijk valt door de abdicatie niemand der gesalarieerden uit, doch wel komen er veel nieuwe bij. De nieuwe Sultan zal zich aan al die verplichtingen onmogelijk kunnen onttrekken, noch wat betreft zijn eigen 21 kinderen, noch die van den aftredende Vorst.

Wat de oude Sultan betreft, zijn persoonlijk vermogen kan rondweg op een half miljoen worden geschat. Voor een bourgeois een aardig sommetje, doch voor een Vorst, die langer dan 40 jaar heeft geheerscht en nog een aantal minderjarige zoons, en ongehuwde dochters heeft, niet veel. De Sultan heeft thans nog 2 zoons, die minderjarig zijn en dus den titel van Raden Mas dragen; één hunner is in Holland en de ander bezoekt de A.M.S. te Djokja. Verder heeft hij 13 ongehuwde dochters, die allen op haar tijd nog moeten worden uitgehuwelijkt en waarvan de jongste pas 12 jaar is.

Hoe men het ook wendt of keert, men ziet slechts vermeerdering van het aantal personen, die hun deel van de civiele lijst moeten hebben.

De bezwaren blijken al dadelijk nu de Sultan voornemens is het volgend (Javaansche) jaar — het huidige is niet „goed“ — zes van zijn dochters uit te huwen. Wie zal daarvan de kosten dragen? De nieuwe Sultan, 't is bekend, heeft geen fortuin.

Zoodra zij meerderjarig zijn, moeten ook de beide zoons van den afgetreden Sultan tot Pangeran worden verheven. Wie zal dit doen?

Men kon natuurlijk zeggen: wij zetten er het mes in en houden opruiming. Dit zou, ondanks het geschetter van z.g. hervormingsgezinde Javanen (geen Sultansonderdanen) een hoogst gevaarlijk experiment zijn en ons gezag een groot aantal vijanden verschaffen, die een onbeprekten invloed op de massa hebben.

Bovendien, het gouvernement is niet zoo gelukkig, zooals nog tot een halve eeuw na het sluiten van het contract van Gianti, dat de Zelfbestuurders door onderlinge vijandschap zijn gescheiden. Integendeel, zij zijn thans in niger dan ooit verbonden en de oude beproefde politiek van verdeel en heersch, heeft onder de huidige omstandigheden geen kans. Men oordeelt:

De Sultan is de schoonvader van den Soenan en den Prang Wedono; de Soenan is de schoonvader van den Pakoe Alam. Bovendien zijn Soenan en Sultan de schoonvaders hunner eigen rijksbestuurders. Nooit is de onderlinge band inniger geweest dan thans.

Groote voorzichtigheid is geboden en men mag gerust zeggen, dat het aftreden van den Sultan de situatie noch gemakkelijker, noch zuiverder heeft gemaakt. Zij zal aan het beleid van ons bestuur hoge eischen stellen.

Het zou een daad van verstandig beleid zijn, indien de regering er toe kon besluiten den afgetreden Sultan een pensioen toe te kennen. Ten eerste ontlast zij daardoor de civiele lijst, in de tweede plaats belooft zij een vorst, die altijd een trouw vriend van het gouvernement en... last but not least... onderhoudt zij aldus den band met iemand, die immer tot aan zijn dood, de invloedrijkste man in het rijk Djokjakarta zal zijn. Vooral — en hier komen wij aan het teere punt dat ons nog ter behandeling overblijft — vooral invloedrijk door de velen, die zich om hem zullen groepeeren.

De Sultan heeft bij zijn hoofd- en vrouwen een 21-tal zonen gewonnen, waarvan er successievelijk 19 tot pangeran zijn benoemd; de beide anderen zijn nog minderjarig. Van die zonen zij er 4 gesproten uit de „garwo padmi“, de reeds overleden Ratoe Mas. De andere zonen sproten allen uit „garwo hampejan“, vrouwen, doch de lezer schenke er wel attentie aan, dat hierin de bron schuilt van veel duistere dingen — één der vrouwen, een zuster van den 6en Rijksbestuurder, werd na den dood der Ratoe Mas verheven tot Ratoe en is de tegenwoordige Ratoe Kentjone.

Om het dus nog eens te herhalen in opvolging van geboorte volgens het zuiver Javaasche recht kwamen eerst in aanmerking: de 4 zonen van de Ratoe Mas als zijnde geboren in vorstelijk bed; daarna de zonen uit de tot Ratoe Kentjono verheven vroegere vrouw, en vervolgens de zonen uit andere vrouwen. Naar den titel zijn de zonen uit de beide Ratoes gelijk; zij voeren allen het praedicat „Goesti Pangeran“, terwijl de zonen uit de „garwo hampejan“, dat van „Bendoro Pangeran“ dragen, behalve Pangeran Bei, die ook „Goesti“ is.

De vier oudste zonen van den Sultan, van wie er 3 reeds zijn overleden, stamden uit vrouwen en kwamen dus voor de troonsopvolging niet in aanmerking.

Daarop volgde als no. 5: een zoon uit de Ratoe Mas, indertijd benoemd tot Kroonprins en als zoodanig overleden.

Dan: no. 6: Goesti Pangeran Ario Mangkoe Koesoemo, oudste zoon uit de Ratoe Kentjono. Kwam om de redenen, hierboven genoemd niet voor de benoeming tot Kroonprins in aanmerking, zoolang er nog zonen waren uit de Ratoe Mas.

Daarna no. 7: Goesti Pangeran Adpati Djoeinah, zoon uit de Ratoe Mas en een volle broer van no. 5; moest dus kroonprins worden.

Doch deze zoon bleek abnormaal van geest. Dit vond aanvankelijk weinig geloof; men dacht: pangeran Djoeinah vindt het ambt van kroonprins wat ongezonder en houdt zich maar zoo. Er werd door een psychiater — de toen als krankzinnigenarts bekende dr. Bauer die zich later te Soerabaia vestigde — een serieus onderzoek ingesteld, hetgeen aantoonde, dat de geest van den pangeran inderdaad gekrenkt, abnormaal was. Hij werd daarop in den dalem van pangeran Mangkoeboemi geïnterneerd en kwam na diens dood onder de hoede van P. Boeminoto. Deze krankzinnige pangeran leeft nog en wordt natuurlijk afgezonderd gehouden.

Waar no. 5 overleden en no. 7 krankzinnig was, volgde:

No. 8: ook een zoon uit de Ratoe Mas. Werd tot kroonprins benoemd en... overleed in 1912.

Twee zonen uit wijlen de Ratoe Mas dood, één krankzinnig, er was dus nog slechts één dier zonen — de laatste — vóór de nieuwe tak gesproten uit de Ratoe Kentjono, die in aanmerking kwam, voor de troonsopvolging.

Die laatste zoon was no. 9 Goesti Pangeran Poeroebojo — dit is de vroegere naam — thans als Kroonprins in Holland vertoevend en bestemd om als Sultan Hamengkoe Boewono VIII te regeeren.

Ik merkte hierboven reeds op, dat de Kroonprins ongeveer 21 kinderen heeft. Een der zonen is geboren uit zijn huwelijk met een dochter van wijlen den Mangkoeboemi en het is deze zoon — thans onder leiding van den heer Mulder, hoofd der neutrale school alhier — in wien men menscheijkerwijze den volgende Kroonprins zal hebben te zien.

De huidige Kroonprins, die een open karakter heeft en daardoor in politiek inzicht weleens te kort schoot, heeft in der tijd die vrouw verstooten en haar naar haar vader teruggezonden. Een handeling, welke veel kwaad bloed heeft gezet en vooral den Mangkoeboemi diep heeft getroffen.

Volledigheidshalve stip ik nog aan, dat Pangeran Mangkoe Koesoemo thans nog met een dochter van wijlen den Mangkoeboemi is gehuwd en immer zeer chard met zijn schoonvader was.

De Kroonprins heeft momenteel geen hoofd-vrouw: de mogelijkheid bestaat, dat hij een zuster van den rijksbestuurder, thans zijn vrouw, tot hoofdvrouw zal verheffen.

Dan volgen: no. 10: Pangeran Soerjodi-

ningrat, (uit een garwo hampejan); een der Westersrh opgevoede en ontwikkelde prins, thans werkzaam op het agrarisch bureau.

Nos. 11 en 13 zijn beide zoons uit de Ratoe Kentjono en dus volle broers van no. 6 (zie boven).

De zonen no. 12, 14 en volgende zijn allen uit vrouwen; de overigen kunnen onvermild blijven.

Van al deze prinses zijn er vermoedelijk slechts twee (behoorende tot de jongere), die geheel de richting van den Kroonprins zijn toegedaan. Alle overigen houden zich of neutraal, of zijn min of meer verklaarde tegenstanders.

Daarover behoeft men zich niet te verbazen; de zuiver Javaansche Vorstengeest kan niet eerlijk voelen voor hetgeen zich veelal zoo luidruchtig en onaangenaam afficheert als moderne „democratie“, en velen zien met leede oogen de gestage afbrokkeling der vorstelijke macht. Hetgeen te begrijpen is.

Toen Pangeran Mangkoeboemi nog leefde, was deze de ziel der conservatieve partij. Thans kan men zeggen, dat deze partij en de andere die aspiraties naar den troon heeft, één geheel vormen en zich waarschijnlijk, zij het ook zonder dat de afgetreden Sultan dit zal wenschen of weten, om hem zullen groepeeren, al ware het slechts omdat de Kroonprins, alsdan Sultan, de weinige andere elementen tot zich zal trekken.

Zoo krijgen wij dus andermaal: de Kasepoehan en de Keradjaan. En dadelijk valt daarbij op te merken, dat de Kasepoehan over zeer veel aanhang en invloed zal beschikken.

Men vergeet vooral niet, dat vrijwel alle regenten en najokos verwant zijn aan den ouden Sultan, die in de oogen van het volk — men herinnere zich Sultan Sepoeh — immer de vorst par excellence zal zijn en blijven.

Hier opent zich een reusachtig veld voor intriges, welke in deze streken tot zoo verschikkelijke consequenties kunnen leiden.

Het is niemand gegeven in de toekomst te zien, men kan slechts lessen putten uit het verleden. En dat leert ons, zooals wij in ons eerste artikel zagen, dat groote omzichtigheid en taet noodig zullen zijn om in dien doolhof van elkaar onlopende, ontmoetende en kruisende belangen den weg te vinden.

Er behoort geen stap te worden gedaan vóór het terrein nauwkeurig is verkend, vóór de gevolgen duidelijk zijn te overzien.

Wil men veranderingen — ik zeg niet: verbeteringen — dan voere men die in met groote behoedzaamheid en zonder door het aantasten van bestaande rechten een machtige partij tegen zich in 't harnas te jagen.

Nimmer worde vergeten: vele dingen, welke de Westerling als misstanden beschouwt, — ik schenk aan de weinige Oosterlingen, die dezelfde alluren aannemen, doch slechts den Westerling nabauwen, geen aandacht — zijn inhaerent aan ieder Oostersch bestuur. En zoolang ook door onze regering het recht van dit volk op een nationaal bestuur niet wordt terzijde gesteld — wij leven immers in de eeuw van het zelfbeschikkings-recht, — zoolang erkenning van dat recht, goede trouw en welbegrepen eigenbelang ons nopen tot het handhaven van Zelfbesturen, zoolang ook aanvaarde men datgene wat van een Oostersch zelfbestuur onafscheidelijk is, al trachte men de uitwassen weg te nemen. Hij, die droomt van een Oostersch bestuur naar Westerschen trant gaat zich te buiten aan verblindende loochent de lessen der historie en miskent de gezonde realiteit.

Die droomers zijn gevaarlijk; zij worden nog gevaarlijker, zoodra zij gereedschap ter hand nemen om het Oostersch beeld naar Westersch model te vervormen.

Zeer spoedig zal men ervaren, dat de abdicatie van den Sultan geen oplossing brengt voor de talrijke vraagstukken, welke hier aan de orde zijn, en zelfs dat aantal met enkele nieuwe zeer brandende kwesties zal vermeerderen. Aan het Westersch beleid zullen lastiger opgaven worden gesteld dan ooit te voren.

Groote omzichtigheid zij geboden. Men late zich vooral niet van de wijs brengen door een kleine groep lieden, die aan vrijmoedigheid en luidruchtigheid vergoeden, wat hen aan invloed ontbreekt, en die gerucht makend uit verlangen naar winst of eigen verheerlijking, drenzen om snelle invoering van hervormingen, om afbrokkeling van het bestaande, omdat zij weten, dat na iedere schipbreuk wel het een af ander aanspoelt, dat de listige strandvonder kan benutten.

Caveant, consules!

Uit het Moederland.

KUNTHANDEL UITGEBRAND.

Des morgens om ongeveer negen uur is brand ontstaan in het perceel Rokin 42 te Amsterdam, waar is gevestigd de N.V. Eisenloeff's Kunsthandel. De oorzaak van den brand is nog niet met zekerheid bekend, doch voorzoover uit de eenigszins verwarde verklaringen viel op te maken, is een dienst-meisje bezig geweest met het aanleggen van een kachel in het kamertje achter den winkel. Zij zou daarbij petroleum hebben gebruikt. Die petroleum schijnt vlam te heb-

ben gevat. Het dienstmeisje zelf ontkent petroleum te hebben gebruikt. Het vuur tastte de trap aan en werd zoo naar boven geleid. Aldus het Amst. „Hbl“ over het ons indertijd geseinde geval.

Het dienstmeisje ging het huis uit en riep de hulp in van het personeel der firma Kreulen, die op Rokin 40 een kleermakerij heeft. Een bediende der firma wilde pogen het vuur met emmers water te blussen maar hij bemerkte, dat dit onbegonnen werk zou zijn en waarschuwde de brandweer. Toen deze kwam, had het vuur zich reeds zeer snel uitgebreid. De vlammen sloegen uit alle verdiepingen.

De brandweer vatte het vuur dadelijk krachtig van alle zijden aan met veel materiaal. Van de Kalverstraat uit werden slangen geleid door Café Neuf. Op het Rokin bewees de uitschuijbare ladder uitstekende diensten.

Het perceel Rokin 42 was ten ondergang gedoemd en de brandweer had als voornaamste taak, de belendende gebouwen te redden, 't geen echter slechts ten deele lukte.

Het pand 40 van de firma Kreulen grenst aan het plaatsje, dat behoort bij 42. Beneden achter heeft de firma Kreulen een werkplaatsje, waarin veel nieuwe stoffen lagen. In dit atelier is een bovenlicht, waarop brandend hout viel. Het werkplaatsje kreeg veel brand en waterschade. Van de hooger gelegen verdiepingen der firma Kreulen leden de achterste gedeelten veel schade, in hoofdzaak door het vallende water, doch ook door het vuur. Een groot aantal stukken kledingstoffen zijn beschadigd. Het dienstbodenkamerje op zolder brandde uit.

Wat de schade der firma Eisenloeffel betreft, deze is nog niet met zekerheid vast te stellen. Een feit is echter, dat veel etsen, boeken en kunstvoorwerpen zijn verbrand.

De boekhandel der firma van Heteren, die eerst eenige dagen geleden op Rokin 44 is geopend, heeft op de tweede verdieping veel waterschade. Ook Café Neuf had veel van het water te lijden.

Voor zoover wij konden nagaan, is alles wat van brand- of waterschade heeft te lijden gehad, verzekerd.

Van de kunstvoorwerpen, aanwezig in de zaak der firma Eisenloeffel, zijn slechts een paar etsen gered. In de zaak waren aanwezig veel Fransche en Nederlandsche etsen en ook antieke boeken. Het mag een verheugend toeval worden genoemd, dat de stukken van de grootste waarde, welke de heer Eisenloeffel op dit oogenblik onder zijn beheer heeft, hangen op de tentoonstelling van den Nederlandschen Kunstkoopersbond in het Stedelijk Museum. Van de stukken, welke dientengevolge aan de vernieling door het vuur zijn ontsnapt, noemen wij de schilderijen, „Abartiniq“ van P. Gauguin, „Bloemen“ van Vincent van Gogh, „Honfleur“ van J.B. Jongkind, twee schilderijen en twee teekeningen van Fantin Latour, „La toilette de Venus“ en „La Fée des Alpes“; een zeer belangrijke collectie schilderijen van Redon, o.a. „Le Centaure“ drie bloemstukken, „La Plaigneuse“ en voorts van denzelfden meester drie pastels, een crayon en drie aquarellen, een schilderij van A. Valon, „Vruchten“, en ten slotte een mooie verzameling prenten, veertien stuks, o.a. van Gauguin, Van Gogh en Degas.

J. DE LA LANDE CREMER †.

In den Haag is in den ouderdom van 65 jaar overleden de heer J. de la Lande Cremer, hoofd-inspecteur der telegraaf, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. De overledene was in 1855 te Bolward geboren, trad in 1872 in dienst bij de Rijkstelegraaf en werd in 1875 benoemd tot rijkstelegrafist 2e klasse. In 1885 volgde zijn benoeming tot directeur bij den post- en telegraafdienst, in 1899 werd hij inspecteur der post- en telegraaf en na zijn bevordering tot hoofdinspecteur was hij in den Haag bij het hoofdbestuur werkzaam.

TH. SERRARIS.

Te 's-Hertogenbosch is overleden jhr. mr. Th. Serraris, oud-procureur-generaal bij het gerechtshof en fungerend directeur van politie. Hij was van 1865 af aan de rechterlijke macht verbonden, werd in 1871 benoemd tot substituut-officier van justitie bij de rechtbank te 's-Hertogenbosch, in 1878 tot advocaat-generaal bij het gerechtshof en in 1890 tot procureur-generaal, uit welke betrekking hij in 1913 ontslag nam.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en commandeur in de orde van Oranje-Nassau.

Van Heinde en Ver.

BURGGRAVIN RHONDDA.

Londen, 26 Oct. — Burggravin Rhondda heeft aan den Koning een verzoekschrift aangeboden, waarin zij aanspraak maakt op het recht, om in het Hoogerhuis zitting te nemen en te stemmen.

De wet tot afschaffing van sekse-disqualificatie heeft de sekse gelijk gesteld voor het bekleeden van openbare ambten en naar Lady Rhondda's meening moeten nu ook de peeresses in their own right, als lid van het Hoogerhuis worden toegelaten.

(Lady Rhondda is in 1918, hetzelfde jaar

waarin haar vader tot pair verheven was, dezen in het pairschap opgevolgd. Er zijn in het Britsche rijk 20 „imperiale“ en 5 Schotsche peeresses in their own right. — Red.)

DE ARRESTATIE VAN MISS PANKHURST.

Londen, 20 Oct. — Miss Sylvia Pankhurst, de redactrice van het communistische weekblad „The Workers Draednought“, verscheen vandaag voor het politie-gerecht der City van Londen. Zij wordt er van beschuldigd in haar blad opruiende artikelen te hebben geplaatst, en ook een aansporing tot insubordinatie tot de matrozen van de Engelsche vloot te hebben gericht. Deze laatste opruiing was vervat in den zoogenaamden brief van een kanonnier van het Engelsche oorlogsschip „Hunter“, waarin onder meer gezegd wordt:

Mannen van het benedendek! Zult gij gaan beseffen, dat de strijd der arbeidsklasse ook de uwe is? Zult gij gelaten de lasten dragen in den strijd tegen kapitalistische wilde beesten, die miljoenen winsten sloegen uit uw offeringen na den oorlog?

Kameraden, hier is een vruchtbaar terrein van propaganda volgens methode B onzer partij-resolutie, nl. om leden en invloed te winnen voor de arbeiderszaak. Kameraad Lenin legt daarop in het bijzonder den nadruk. Hij zegt dat een weigering van dit werk verraad tegen de revolutionaire zaak is en onverenigbaar met het lidmaatschap van de 3e Internationale.

In een ander artikel werd gezegd, dat het parlement een kapitalistische instelling is om de arbeiders in slaap te sussen en dat het de taak der communisten is het parlement te vernietigen.

De behandeling der zaak werd tot 28 October verdaagd en Sylvia Pankhurst werd voorloopig op vrije voeten gesteld tegen een borgstelling van 1000 pond, door haar zelf te betalen en twee andere cauties van 500 pond op voorwaarde, dat zij tijdens haar voorloopige invrijheidstelling zich zou onthouden van ieder contact met haar weekblad of daarbij betrokken personen. Miss Sylvia Pankhurst heeft deze voorwaarden aanvaard.

Wetenschap

EEN BELGISCHE NOBELPRIJSWINNER.

Brussel, 29 Oct. — Uit Stockholm wordt geseind, dat de raad van professoren van de hogeschool voor geneeskunde en het instituut Karolinska den Nobelprijs 1919 toegekend heeft aan dr. Jules Pordet, directeur van het instituut Pasteur te Brussel en professor in de bacteriologie aan de Brusselsche universiteit, voor zijne ontdekkingen op het gebied der immuniteit. Hij bekam reeds vroeger (in 1906) de vijfjaarlijksche prijs van geneeskundige wetenschappen in België, in 1909 den prix de Paris door het internationaal congres te Boedapest uitgereikt en in het zelfde jaar te Kopenhagen den prijs Emiel Chr. Hansen voor zijn werk op het gebied der medicinale microbiologie. De nieuwe Nobelprijs-winner is eerst 50 jaar oud.

STRAATUITBAND.

Het Japansche departement van oorlog maakt melding van de ontdekking eener methode om vulkanisch ijzerzand te benutten voor de staalproductie: het aanvaarden van deze methode zou 't Japan mogelijk maken het zoo noodig te stellen zonder staal, dat van elders wordt ingevoerd.

Er wordt aan de mededeeling toegevoegd, dat anti-Japansche bewegingen in China, die zich uiten sedert het vredesverdrag van Versailles zijn beslag heeft gekregen, Japan hebben genoopt te trachten de staalvoorraden, die het van elders niet kan betrekken, uit eigen bodem te putten.

In September j.l. is men nu begonnen met proefnemingen met ijzerzand, waarvan Japan onbeperkte hoeveelheden bezit. Vrij goede resultaten moeten zijn verkregen aan de Pend-sjiohoogoven. Daarbij wordt echter opgemerkt, dat al moge de uitvinding uit militair oogpunt van waarde zijn, dit niet beteekent dat zij eenig zuiver economisch voordeel inhoudt.

Men herinnert zich, dat voor eenige jaren groote verwachtingen zijn vastgeknoopt aan de benutting van titaanijszand, in ruimte voorradig aan het zuiderstrand van Java, voor de ijzer- en staalproductie. Resultaten van economisch belang zijn toen echter niet verkregen.

Advertentiën

F Hogewind

ARTS

Ook speciaal voor:

OOR-, NEUS- EN KEELZIEKTEN

Asthmabehandeling volgens Khrasim

Boengsoeweg 66 — Telefoon 149

Spreekuur: 8 10 v.m., 4.30 — 6 n.m.

Zon en feestdagen: 9 — 10 v.m. 28

BANDOENG TJIMAH
TELEFON 334
VENDUKANTOOR
WIJS
OPGERICHT: 1899

Commissie - Vendutie

Op Zaterdag, 11 December 1920
IN DE LOCALEN VAN

„WIJS“

Soeniaradjaweg — Bandoeng

van veel meubilaire goederen, Koepmaneschappen Manufacturen, Huishoudelijke artikelen, Nasimachines, Schrijfmachines, Heeren - Damesfietsen, Dames Heerenschoenen.

Metz Auto's, Autobus (Gaggenau) in uitmuntende Conditie, Motorfiets (N. S. U.), Werkbank, Een partij Djatti dokken, Een groote partij ledige zakken, Huishoudgoed, Sarongs, Kaens, Kinderpakjes, Katoentjes, Dekens, Flanel.

Zie uitgebreid strooibijlet s. v. p.
Gelegenheid tot bijbrengen van alle mogelijke zaken, Dieren enz.

Alsmede zal worden verkocht v. r. v. d. Lande. 1 Klomp Goud wegende 1960 gram.

Kijkavond, Vrijdag t. v. van 6 tot half 8.

166 2 Vendukantoor „WIJS“.

GEVRAAGD

JONGMENSCH met eenige kennis van motoren voor Theefabriek Goenoeng Raoen, en 1 Tuinemployé. Minstens 1 jaar na indiensttreding niet militieplichtig. Salaris nader overeen te komen. Ook zij, die nog geen practische ervaring hebben, kunnen in aanmerking komen. Brieven met volledige inlichtingen betreffende opleiding, leeftijd, vorige betrekking, vergezeld van copie-certificaten te richten aan den Administrateur te Kalibaroë O. L. 1604

'n Fijn Merk

zijn de bekende Egyptische sigaretten van de firma

Gabriel Mantzaris & Co.
Alexandria

vraagt:

ROYAL YACHT CLUB

Isis Bey
Pacha Sultan
Record J'y pense

verpakt in blikjes à 50 stuks.

Verkrijgbaar bij:

RUD. FRENZEL,

Sigarenmagazijn. Bragaweg, Tel. 1162

Importeurs:
J. W. MEKERN & Co.
Bandoeng.

1560

Smee

Steen

Moker

HAMERS

Bank

Ketelbik

Klauwl

WEST-JAVA-HANDEL-M

Railbaanopzichter.

Bij een groot Cultuurlichaam kan geplaatst worden een ervaren RAILBAANOPZICHTER, in staat zelfstandig ban en kunstwerken aan te leggen. Salaris naar bekwaamheid van f 250.- tot f 400.- per maand, vrij wonen, vrije geneeskundige behandeling, ruim winsttaandeel, lidmaatschap Pensioenfonds en verlof naar Europa na vijf jaar dienst.

1371 Sollicitaties onder No. 383 aan Persbureau ANETA Soerabaja

Wij verwachten binnenkort een nieuwe zending

Crossley Zuiggasmotoren

40 tot en met 140 P. K.

geschikt voor het stoken met afvalproducten.

Plaatst tijdig Uwe orders.

235b N. V. TECHNISCH BUREAU SOENDA

„Bally“ Schoenen

Zoo juist wederom een groote sortering ontvangen.

Geen beter schoen denkbaar.

ELEGANTE PASVORM
CHIQUE MODELLEN.

Prijzen naar evenredigheid der kwaliteiten.

Goedkoop dan ieder ander fabrikaat.

1665 DAMESWINKEL

AU-BON-MARCHÉ.

POLIKLINIEK

KATJA-KATJA WETAN 131.

voor mindervermogenenden
(maxim. inkomen f 200.-)

DINSdag en VRIJDAG van 10 — 12 uur

Maandkaarten ad f 7.50

W. VAN DEN BROEK,

ARTS

oog-, oor-, neus- en keelziekten

K. DER KINDEREN,

ARTS

363 huid- en geslachtsziekten.

Crotalaria Usaramoensis

geeft als groenbemester en grondbedekker pracht resultaten. Steeds verschi zaad verkrijgbaar tegen zestig gulden de honderd kilogram.

Te bevragen bij den Administrateur van Pasir Karet, Buitenzorg. 9593

De BESTE KWALITEIT MELK
is te bekomen bij

Melkerij Tremlett

Telefoon 12 — Lombang.

132

Henriëtte Hekmeijer

GEDIPLOMEERD LEERARES

van 't Conservatorium te Keulen

9545 SUMATRASTRAAT 10

Algemeene Zwitsersche Vertegenwoordiging voor Handel en Industrie

Agent voor Midden-Java

H. C. VISSER

tijdelijk kantoor houdend

KATJA² WETAN 122, Bandoeng

394

BLINDEN-INSTITUUT BANDOENG

TEL. No. 237. Nieuwe kerkhofweg

Het beste adres voor

BORSTELS, MANDEN en MATTEN

Prijscurant op aanvraag.

Bezorging kosteloos.

Zendt geen verkoopers rond

Inlandsche ood-leerlingen moeten
certificaat opz. Werklichting kunnen
verloopen.

28

Bank
Ketelbik
Klauwl

WEST-JAVA-HANDEL-M

Railbaanopzichter.

Bij een groot Cultuurlichaam kan geplaatst worden een ervaren RAILBAANOPZICHTER, in staat zelfstandig ban en kunstwerken aan te leggen. Salaris naar bekwaamheid van f 250.- tot f 400.- per maand, vrij wonen, vrije geneeskundige behandeling, ruim winsttaandeel, lidmaatschap Pensioenfonds en verlof naar Europa na vijf jaar dienst.

1371 Sollicitaties onder No. 383 aan Persbureau ANETA Soerabaja

Wij verwachten binnenkort een nieuwe zending

Crossley Zuiggasmotoren

40 tot en met 140 P. K.

geschikt voor het stoken met afvalproducten.

Plaatst tijdig Uwe orders.

235b N. V. TECHNISCH BUREAU SOENDA

„Bally“ Schoenen

Zoo juist wederom een groote sortering ontvangen.

Geen beter schoen denkbaar.

ELEGANTE PASVORM
CHIQUE MODELLEN.

Prijzen naar evenredigheid der kwaliteiten.

Goedkoop dan ieder ander fabrikaat.

1665 DAMESWINKEL

AU-BON-MARCHÉ.

HOTEL „ANDREAS“ BANDOENG

Residentsweg N.W. 27/29 — Vis-a-vis Residentiehuis — Telef. No. 109

Dit van ouds gunstig gerenommeerd huis (Paviljoen Systeem) met zijn goede accommodatie, tafelen en bediening, aangename ligging centrum stad en nabij Station, wordt het reizend publiek bevestigd aanbevolen. Nette kamers en paviljoens, allen voorzien van Electr. licht en El. Schelrichtingen. Matige dag- en maand-prijzen. Het geheel staat onder leiding en persoonlijk toezicht v. d. Eigenaar. Mandoer a. h. station.

De Beheerder.

Beste braad-, BAK- en SLA-OLIE.	D U L	We! duurder maar ook BETER dan andere soorten.	verkrügbaar in 1, 2 en 5 pons blikken te Bandoeng Kuyt en Versteeg. Ong Thaj Tek, The Joci Ho.	D U L	Khoe Hong Thaj The Kie Hioh, Lie Tiong Kongsie Louw Goan Hoat, Thio Liong Seng Theo & Co. O. C.V.
D U L C I N E			D U L C I N E		
N. V. Handel Mij. en leder- warenfabriek DJATIE BAROE	I N E	Overall verkrijg- baar. Weigert alle andere merken.	6928b	R. P. N. Meyer Garoot Lim Kwie Lioe Tjimahi. Toko de Vriend- schap, Tjandjoer.	Agenten Handel Mij. Djatie Baroe. Tel. No. 146 Bandoeng.

ACEDÉMIE SCIENTIFIQUE DE BEAUTÉ PARIS

De alleenvertegenwoordiging der PRODUITS de BEAUTÉ van de ACADÉMIE SCIENTIFIQUE DE BEAUTÉ, PARIS, is opgedragen aan

MAISON VAN DER HEIDE, WELTEVREDEN
ELECTRO-VIBRO-MASSAGE-INRICHTING
Gang Pool No. 8. Telefoon Wl. 2069.

Produits de Beauté:

Crème Antiride. Tegen rimpels.
Crème Email. Voor décolletage, bals enz. (niet voor het gelaat).
Lait crème. Ter verfrissching van het gelaat en verwijdering van viekken veroorzaakt door het branden der zon.
Tonic Astringent. Tegen grove poriën.
Lotion Détergente. Tegen vette en glimmende huid.
Diverse manicure-artikelen enz. enz.

MAISON VAN DER HEIDE, WELTEVREDEN
Gang Pool Nr. 8. Telefoon Wl. 2069.

140

Weder Ontvangen:

een groote voorraad

LUXE - GRAMOPHONE - RECORDS

(Speciaal zang en viool-nummers)

Vraagt onze speciale prijslijst hiervoor

Hoofd-Agente voor West-Java

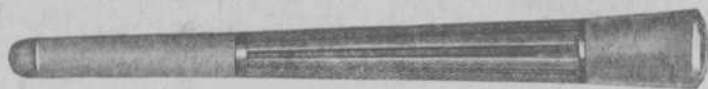
N. V. Handel Mij. voorheen C. M. LUIJKS

Bandoeng, Bragaweg 45. Tel. 268

91

NO INSTRUMENT OR RECORD IS
REPRODUCED AND SOLD BY
THE GRAMOPHONE CO. LTD. THAT
DOES NOT BEAR THIS TRADE MARK

Gouden Sigareten-pijpjes in étui.

Gouden
Sigaren-aanstekers

DIAMOND PALACE
Firma Wolf
BANDOENG - BRAGAWEG
Telefoon No. 635

Groote
collectie in
Gouden
Medaillons

Manchet-knoopen
in diverse prijzen

Reclame Armband - horloge
merk „ACTINA“
10 jaar schriftelijke garantie f 105.-

Manchet-knoopen
in div. modellen

Zilveren Manicures, Bedakstellen, Odeur-flacons, etc.

194

10%

Groote Opruiming
onzer artistieke

KOPERWERKEN

Korting met 10 pCt. Korting

ORFÈVRERIE & CUIVRERIE D'ART JENNY & Co.

WELTEVREDEN MAGAZIJNEN

SOERABAJA

28 Rijswijkstraat

Pasar Besar 45

34a Verkoop uitsluitend à contant.

FEESTDAGEN.

Voorhanden Champagne

Pommery f 9,00 per fl.

Cazanova „ 8,50 „ „

Reinhardt „ 8,50 „ „

De Marsat „ 7,50 „ „

N. V. Mineraalwaterfabriek De Gedeh.

BOENGSOEWEG NR. 41 B BANDOENG

199

Blackstone

Laagspanning - Dieselmotoren

20 en 50 P K.

EEN ZUINIG WERKEND KRACHTWERKTUIG, WAARVAN
DE AANSCHAFFINGSKOSTEN ZEER MATIG ZIJN.

Gamma Motor Pompen

2000 - 5500 liters per minuut

Steeds in voorraad.

Th. London Java Engineering Agencies Ltd.

Batavia

Semarang

Soerabaja.

232c

Atelier „Van der Veen“

Specialiteit:

Bruidstoiletten

Receptietoiletten.

Tailor-made

Speciale stoffen

voor Dames die naar Europa gaan.

FIRMA VAN DER VEEN

Bragaweg 63

Bandoeng.

104a

Nederlandsche

Gutta-Percha Maatschappij

Fabriceeren RUBBERARTIKELLEN op elk gebied

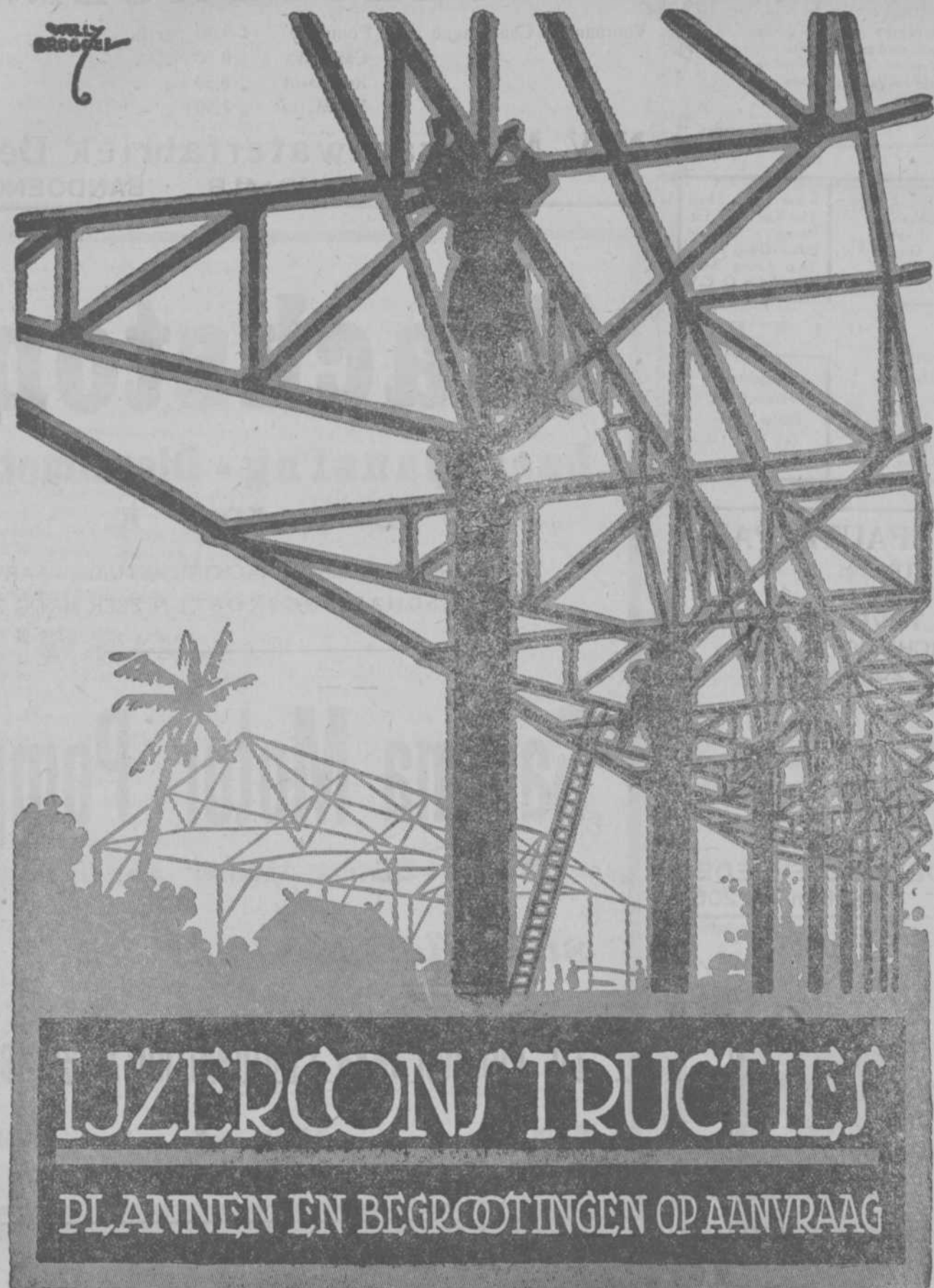
Directie te 's Gravenhage

Kantoren op Java te Batavia-Soerabaja-Djocja

FABRIEKEN TE SINGAPORE.

366

Lindeteves Stokvis Bandoeng

N.V. AUTOMOBIEL IMPORT MIJ.

Bandoeng Groote Postweg (tegenover Homann) Telefoon 934

Wij offereeren de volgende **TWEEDEHANDSCHE WAGENS** onder garantie

STUDEBAKER BIG SIX, zoo goed als nieuw, spotprijs

MOON SIX Luxe wagen, continental motor, **DUBBELE** ontsteking

MINERVA 14/20 PK. electrisch licht C. A. V. draadwielen

OAKLAND SIX betrouwbaar dienstwagentje

BRENNABOR Prinz Heinrich wielen (afneembaar) uitstekende Duitsche wagen

FIAT type 11 1912, goed onderhouden

COLE EIGHT Sedan 7 zits, zoo goed als nieuw

Patisserie Moderne

Telefoon 353 hoek Papandajanlaan 1 Telefoon 353

J. ROODESTEIN

Verwacht van het s.s. „de Prins der Nederlanden” een fijne vrieskamerzending

1659

Beleefd aanbevelend.

N. V. Overzeesche Handelsvereniging VAN DOORN, VOGELANG & REGNAULT SOERABAIA - SEMARANG - BANDOENG AFDEELING CHEMICALIËN

Uit voorraad leverbaar:

Aluin	Perubalsem
Boorzuur	Salicylzuur
Caustic Soda	Schellak
Dubbel Koolzure Soda	Salmiak
Jodetum Kalicum	Schweinfurter Grün
Jodoform	Terpentijn
Kopersulfaat	Malagawijn
Kwikzilver	Vaseline
Loodsuiker	

NU IN VOORRAAD:

Thomas Bier

**Aecht Muenchener
donker Bier**

N.V. BEHN, MEYER & Co

163a H. MIJ. BATAVIA.

LEVERANCIER VAN ZIJNE EXCELLENTIE DEN
G. G. VAN N. I.

Groote Jaarlijkse Uitverkoop
K. A. J. Chotirmall & Co.

Bragaweg 33 Tel. 617 Bandoeng
Gouden en zilveren artikelen 5 pCt. korting. Zijden stoffen, alsook katoenen. Kleeden, Kimono's, Karpotten, Matten, Schutsels enz. 10 pCt. korting. Crêpe de Chine, Fransche crêpe thans f 3.50 per el. Shantung f 3 per el. Alle andere artikelen worden verkocht met 15 pCt. korting.

UITGEBREIDE KEUZE St. NICOLAAS-
EN
182 KERSTGESCHENKEN.

Ledikantenhandel en Bultzakmakerij
THUNG TIAM KENG

Chineesche Voorstraat Bantjeu Telefoon No. 726

Bandoeng.
Verkoopt te kwaliteit kapok per 283
katti en per picol.

Proeftuinemployé

Op de suikerfabrieken eener groote CULTUURINSTELLING bestaat gelegenheid tot PLAATSING van eenige PROEFTUINEMPLOYÉS met SUIKERPRAKTIJK Salaris nader overeen te komen, vrij wonen, vrije geneeskundige behandeling, en winstaandeel.

Sollicitaties onder No. 12090 a bureau Soerab. Handelsblad.

8748

hebt U noodig:

VENEER-OF MOMI-KISTEN

AZIJNZUUR 99 pCt.

FORMALINE

NATRIUM BILSULFIET

„KIRIMAR B.” (het beproefde bestrijdingsmiddel tegen bruine binnenbast en streepkanker)

BANDIJZER 1/4" X 1/64"

TAPMESSEN EN TAPGUDSEN

SPOUTS

CUPS

Vraagt dan offerte aan:

Agent te Bandoeng, G. BOUDEWIJNS Katja 2 Wetan 127 Tel. 551.

1018